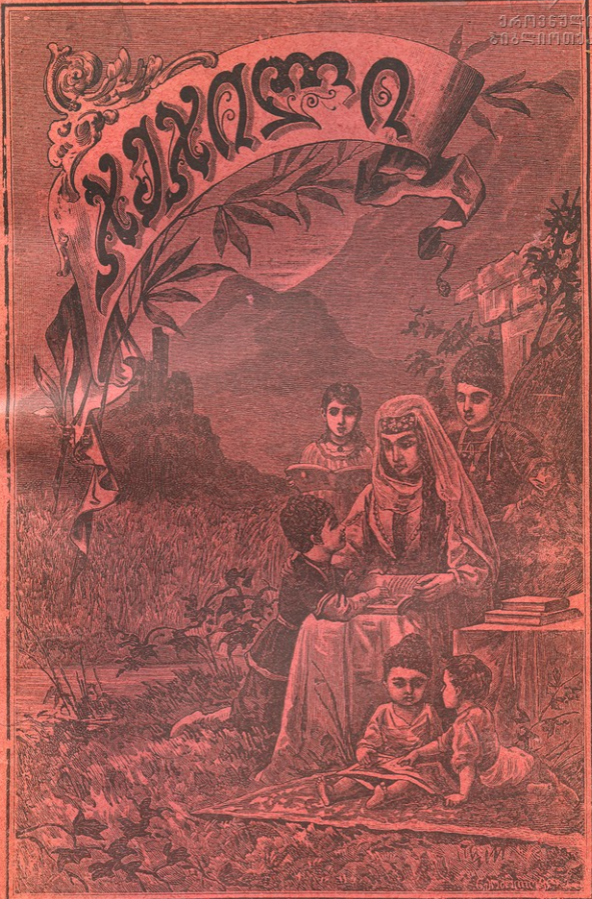

საქართველოს
ენობათმცოდნეობის
ინსტიტუტი

შინაარსი

ჟურნალ „ჯეჯილისა“

ქრონიკული
ჯეჯილისა

I ნეტა რა ეწერება! სურათი	258
II სიმღერა თოხნის დროს, ლექსი მ. გერმანიშვილისა	259
III ნასკვი, ფრანგულიდან ტასოსი.	260
IV კურდღლის ბაქია, ალტაევისა თარგმ. ტასოსი	263
V ისუმბოსი, იაპონური ზღაპარი გ. ს. მოსეშვილისა	267
VI კატა და ძალღი იგავ-არაკი	277
VII ტყუილი შიში ელაისა (დასასრული შემდეგ) თარგმანი კულრაქასი	280
VIII წერილმანი: ანდაზები, გამოცანები, აკროსტიხი, შარადა და ახსნა	287
<hr/>	
IX ცხკრის-თავა მელანია ზღაპრული პოემა, ილია ფერაძისა	289
X მეფე ლირი (დასასრული) ან. წერეთლისა	299
XI ორი დობილი მოთხრობა გ. კრელაშვილისა (შემდეგი იქნება)	308
XII ხტუნია, კულრაქასი (შემდეგი იქნება)	317

მიიღება სკლის მოწერა

ჯ ე ჯ ი ლ შ ე 1916 წლისა.

„ჯეჯილის“ რედაქცია სთხოვს ყველას, რომ მის დაუკითხავათ ჟურნალიდან არაფერი არ გადაბეჭდონ.

ქართული
ბიბლიოთეკა

საუმაწვილო ნახატებიანი

ქუჩის

ბიბლიოთეკა, 1916 წ.

◆ წელიწადი მეოცდაშვიდი ◆

თ ბ ი ს ი

ელექტრომბეჭედი „ზრომა“, მუხრანის ქ. № 12.

1916

258

ქართული
ბიბლიოთეკა

სება რა მწერებს!

სიმღერა თოხნის დროს.

მწვანებულა სიმინდი,
ბიბინებს საძაურათა,
აბა, ბიჭებო, თოხები!
გავთოხნოთ ჩვენებურათა.
დასე რანაირ ბიბინებს,
თითქო დელუბა ზღვისაო,
ხან როგორ გადრღაზღაზებს
თითქო ელვა სწნდეს ცისაო...

* *
*

ჭირიძე, შენი, სიმინდო,
ნაზარდო ძადლით დუთისაო,
წვრილშვილის ბურჯო, იშედო
გლესკაცი სჯახისაო!!

მის. გერმანაშვილი.

ნასკვი.

რი ჰატარბ ეძაწვილი ერთხელ
წავიდენ ერთ ნაცნობ მეზღვა-
ურთან სოფელში, რომელიც
დიდ ზღვის ჰირს მდებარეობდა. მათ მეზღვაური და-
უსვდათ თავის ქოხის კარებ წინ, სწორეთ ზღვის
ჰირდაჰირ, იგი ნასკვამდა თოკს.

— გაგიძარჯოთ, ეძაწვილებო, უთხრა მეზღვა-
ურმა, როგორა ხართ?

— კარგათ განლაგართ, არა გვიჭირსრა, უმა-
სუსეს ეძაწვილებმა, რომელნიც ჩვეულები იყვნენ
ზრდილობას, — თქვენც ხომ კარგათ ბრძანდებით? ჩვენ
შევიტეეთ, რომ თქვენ საკუთარი ნავი გაქვთ და ჩვენ
გვკონია წავკვივანთ იმითი და გვასწავლით ნავის
ტარებას. ჩვენ სურვილს ხომ უსათუოთ აგვისრუ-
ლებთ!

— ეველბაფერს დრო უნდა, უმასუსა მეზღვაურ-
მა, — ამ წამს დრო არა მაქვს. იქნება ეს საქმე რომ
გავათავო ერთ ერთი თქვენგანი წავიყვანო, რომელ-
საც უფრო ხალისი ექნება სწავლისა. ახლა კი უნდა
ცოტა ხნით მაგპორდეთ, მაგრამ კარგს იხამთ თუ ამ
თოკებს გამოძინასკვამთ. ძალიან მესაჭიროება. მან

უხვენა ემაწვილებს, როგორ უნდა გამოსკვნა და თითონ წავიდა.

როდესაც მეზღვაური კარგა შორს გასცილდა სახლს, უფროსი ემაწვილი გაიქცა ფანჯარასთან და დაუწყო ზღვას უურება.

— ზღვა რა მშვენიერათ მოსჩანს აქედან, დაიძახა მან, — ტალღები ზღვის ზირს მოგორავენ, სუდამ, თითქმის სახლის კარებამდის მოახწიეს, რანაირათ აქაფებულა, ნახე. სწორეთ ისე, როგორც დაღლული ცხენი რომ ორ ფეხზე შედგება და მეტე უკან გასტება.

— მე არ შემიძლია, უთხრა მეორე ემაწვილმა, — ეს არის ვნახვამ თოკს.

— შესედე, შესედე, დაიუვირა კიდევ მისმა ძმამ, — აინავიც მ.ახანს, რანაირათ დასტის, თითქოს ლამაზი ქალი ცუკავსო, რა მშვენიერობაა! მოდი ერთი ნახე.

— არ შემიძლია, უთხრა სელახლათ მეორემ, — ეს არი მეორე ნახვას ვაკეთებ.

— რა კარგია ესლა იქ ნავით ცურვა, სთქვა კიდევ უფროსმა — მკონია რომ მეზღვაური მე წამიყვანს, იმიტომ რომ უფროსი ვარ და მეტიც გამეკება, ჩემთვის არც არი საჭირო ნახვების გამოკერა, უმაკისობაც კარგა ვიცი.

ამ დროს შემოვიდა მეზღვაურიც.

— მე გავათავე ჩემი საქმე! თქვენ რა ქენით ჩემ მოლოდინში?

— ვუურებდი აი იმ ნავს, სთქვა უფროსმა ემაწვილმა, — რა მშვენიერობაა, რა სასიამოვნო იქნება შიგ ყოფნა.

— მე კი ვნასკვამდი თოკს, უთხრა მეორემ.

— მაშ მოდი ჩემთან, უთხრა მეზღვაურმა—და ხელი დაუჭირა ჰატარას—მე გასწავლი ნავის ტარებას.

— მე უფროსი ვარ, შეჭუვირბ მეორემ,—და მაგასე მეტი გაძეგება და ვიცი კიდეც.

— იქნება აგრეც იუოს, უთხრა მეზღვაურმა, მაგრამ ვისაც ზღვაზე უნდა სიარული იმან თოკის გამოსკვნაც უნდა იცოდეს.

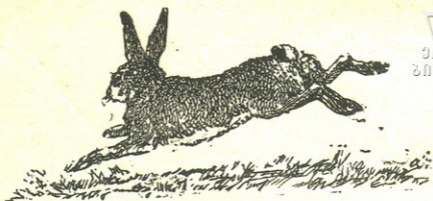
— თოკის გამოსკვნა მე წინადვე ვისწავლე, შეჭუვირბ უმაწვილმა—და კარგათაც ვიცი.

— მერე როდის მანასვე შენი ცოდნა? უთხრა მეზღვაურმა.

(ფრანგულით)

ტახო.

კურდღლის ბაჭია.

(აღტავეისა)

იდ დაჩრდილულ ტყეში მშვენიერი სიგ-
რილეს. მწვანით მოცული მოლი, გარ-
შემო სინუპე, მხოლოთ ნიაჟუქარი ნორჩ ფოთლებს
აძრიალებს.

უმაწვილების მსიარული კიჟინა მოისმის სსვა
და სსვა კუთსიდან.

ქერა თმიანი ჰატარა თავები ხეებიდან გამონ-
დენ. და მთელი გროვა ფესშიშველი ბიჭებისა გამოუ-
ფინენ მინდორზე. სიარბილით დაღაღულნი ბევრი
ბაღასზე გაგორდენ.

უცბათ ჰატარა გოგონამ სონამ შუატყვისაკენ გაიწ-
ქირა, რაღასაც დააკვირდა. მართლაც სის ტოტები
შეინძრა, ოღნავი წივილი მოისმა. სონამ მისწიამოს-
წია ბუნქების ტოტები. მინდორზე ჰატარა ნაცრის-
ფერი მსეცი გამოვარდა, გრძელ უურებიანი, უკანა
ფესებზე დასკუჭდა და შიშით აქეთ-იქით გაიურა.

— კურდღლის ბაჭია! დაივირობ ეძაწვილმა და წამოსტა.

ეველა ბავშებიც წამოსტენ და კურდღლის ბაჭიას კარს შემოესვიენ. ჰატარა მსეცს უურები ზურგსედ გაეკრა და მთლად თრთოდა. სონას ძმამ სერგომ უურში ხელი სტაცა. კურდღლის ბაჭიამ დაიწვილა და უკანა ფეხებით მოუევა ცემას, სერგომ ბაჭია ქუდში ჩასვა და შემოდან ცხვირსასოცი გადააუარა.

ეძაწვილები გამოვარდენ ტუიდან და გაიქცენ სოფლისკენ.

— ჩემია! ჩემია ეს კურდღლის ბაჭია! ევიროდა სერგო და თან ქუდი ძაღლა ეჭირა.

მაგრამ ბავშებმა დავა აუტყეს: არა ჩემია, არა ჩემიაო!

— მე დავიჭირე! თქვენ რა ხელი გაქვთ! უთხრა გაჯავრებით სერგომ და ძეგარდა კიდევ თავის ქოხში.

მან მაშინვე კურდღლის ბაჭია ჩასვა ცარიელ კასრში, რომელიც იქვე დერეფანში იდგა. კურდღლის ბაჭია იქიდან ვერას გზით ვერ გაექცეოდათ. კასრს გვერდები ძაღალი და სწორი ჰქონდა. სონამ მოურბენა რძე და ბაღასი, მაგრამ ბაჭიამ მხოლოდ დასუნა და ჰირი მიიბრუნა.

ამ დღეს სონა რამდენჯერმე გავარდებოდა სოფლმე დერეფანში და ნაღვლიანათ თავს იქნევდა: რძე ისევ ისე ხელუსვლებული იდგა. საღამოსე განარებულმა ძმას დაუძახა. კურდღლის ბაჭია ღოკავდა რძეს, მაგრამ ბაღასს არ მიჰკარებოდა.

— ზატარა, ბალახს ვერ შესჭამს, გამოაცხნადა სერგომ.

კურდღლის ბაჭიამ მათთან სამი დღე დაჭყო. შესამე დღეს მოუძღურდა. არაფერსა სჭამდა, საცოდავით გამოიურებოდა. თითქოს სტკიოდა რამე. სონას ძალიან ებრალებოდა.

— მოდი გაგანთავისუფლოთ ბაჭია, ჩემო სერგო... უთხრა გაუბედავით დამ.

— ვერ მოგართვი, შეჭკვირა გაჯავრებით სერგომ, — მე შენ გიჩვენებ სეირს, აბა გაბუდე!

და დას მუშტი მოუღერა.

სონა გაწვა დასამინებლათ თივაზე, მაგრამ ძილი არ ეკარებოდა. სისმარში ხან ბაჭიას შეღავდა ძველად, გაფშეკილს, ხან ეჩვენებოდა რომ ბაჭია წივის, კასრიდან ამოყვანას სთხოვს, გათენებისას მოესიზრმა სერგოს მუშტი. ამასე შესტა, დაიუვირა და გაამოეღვიძა. ის იყო ირაქრახე კიდეც. სერგოს ჯერ მაგრათ ეძინა — თივაზე გამსლართული. სონა დილის სიცივით კანკალებდა. ფრთხილათ წამოდგა, გადასედა და ძმას. ის არ ინძრეოდა. სონამ შეირბინა ქოსში, კასრში ისევ ისე უძრავათ იჯდა ბაჭია და შიშით ქმინავდა. რმეც და ბალახიც ისევ ისე ხელუხლებლათ იდო თავის ადგილას.

კოკონამ წამს ერთი რაღაც გაიფიქრა და კარდაწვევით თავი გადაქინა. კასრიდან კურდღლის ბაჭია ამოიყვანა, მაგრათ გულზე მიიკრა, იმ გულზე, რომელიც ისე ძრიულ უფეთქავდა და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა გაირბინა სოფელი და შედგა ტყვი

ზირას, დაღაღვით სულს ძლიეს იბრუნებდა. მერე ბაღასზე ჩამოსვა ბაჭია. კურდღლის ბაჭიანს თითქოს არა სჯეროდა განთავისუფლება. თრთოდა, შიშით აქეთ-იქით იუურებოდა.

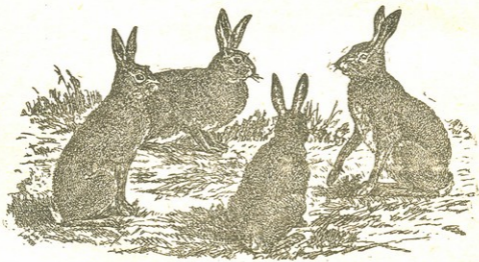
ემწვილი გადგა განსე, ტაში ტაშს შემოჭკრა.

— აბა, გაიქეცი, გაიქეცი! რაღას უუერებ!.. უუეროდა თითქმის ტირილით სონა.

— კურდღლის ბაჭიამ ვადაცმაცუნა უურები, ერთი წამოიწია და ერთბაშათ მოსხლტა ადგილს. ისე სასაცილოთ ისკუზა ბუჩქებში, რომ სონამ გადინარხარა. და ამაზე ძალიანაც გამხიარულდა. ბაჭია სუნავდა ბუჩქებს, ისე მისუსტებული იყო რომ ბაღასში სულ ნელანელა სტოდა. სონამ ერთი კიდევ გადინარხარა და მოჭკურცხლა სოფლისკენ. ის ახლამხიარულათ და კარგათ გრძნობდა თავს, ძმის მუქარას აღარაფრათ არ აგდებდა. მზე ამოვიდა, ცა ღურჯი და ნათელი იყო. ფრინველები მხიარულათ ჭიკჭიკებდნენ.

(თარგმანი)

ტახო.

ისუმბოსი.

(იანონური ზღაპარი)

იდი სანია მას შემდეგ, რაც
სოფელ ნანივში, სეტიის
მარხაში ე. ი. იქ, სადაც
ესლბ იმყოფება დიდი ქა-
ლაქი „ოსაკა“ ცხოვრობდა
ბერი კაცი თავისი მოსუ-
ცებული ცოლითა. ესენი
უშილონი იუვენ და დღე
და ღამ იმას ნატვრობდენ,
რომ ამათ შვილი შესძე-

ნოდათ. სძირათ ბერიკაცი ეუბნებოდა თავის დედა-
ბერს:—აი ჩვენი უბედურება! ღმერთმა ჩვენზე სელი
აიღო, არ იქნა და არა, არ მოგვეცა შვილი!.. რა
კარგი იქნება ღმერთმა წუალობის თვალით გადმოკ-
ვსედოს და მოგვეცეს ერთი ცერის ოდენა ბავში მა-
ინცა—ჩვენ ამითაც კმაყოფილი ვიქნებით.—თუძცა
შვილი მაინცა და მაინც არ კმლედოდათ, მაგრამ ესე-
ნი სასოწარკვეთილებასი არ ვარდებოდენ, გულის არ

იტყვნენ, იმედს არ კარგავდენ და განაგრძობდენ ეოველ დღე სიარულს მედინა სუმიისის ეკლესიაში¹⁾ და გულ მსურვალეთ ღოცულობდენ! — მოწუალებო მედინ! გადმოისედე ჩვენკენაც, ისმინე ჩვენი ღოცვა ვედრება და მოგვივლინე ცერის ოდენა ვაჟი ძაინც.

დიდ ხანს ევედრებოდენ ისინი თავის ღმერთს. ბოლოს კეთილ ინება მან და გამოეცხადა. — მე თქვენ მეცოდებით, — უთხრა მან მოხუცებულებს, — ვხედავ, რომ თქვენ ძალიან გსურთ ვაჟი, და მას მე თქვენ მოვცემთ. — როგორც კი ეს სიტყვები მოხუცმა კაცმა გაიგონა, იმ წამშივე ღმერთი მედინ სადღაც მიიძალა.

მოხუცებულებს ძალიან ახარებდა თავისი ბედნიერება. ათი თვის შემდეგ დედაბერს ეჟოლა ზატარა, ბურთივით სათამაშო ვაჟი. ამისთანა სასწაულის მოვლენამ განაკვირვა მშობლები; სისარულის ნათელი მოველინა მათ სახეს ზაწაწინა ვაჟის შემკვიდრის უოლით. ისინი შეუდგენ მის აღზრდას, და როდესაც ცოტაოდნათ წამოიხარდა ის, დაარქვეს მას სახელათ „ისუმბოსი“, რასაცა ნიშნავს „ცერის ოდენა“ ბავშს. გადიოდა დრო და ბავში კი არ იზრდებოდა; ისევ ცერის ოდენა იყო მაშინაც კი, როდესაც ამას ცამეტი წელი შეუსრულდა, ასე რომ სხვა მისი ხნის ბავშვებთან შედარებაც კი არ შეიძლებოდა. ეს გარემოება ძლიერ აწუხებდა მის მშობლებს; მას ზრდა არ ეკიდებოდა, ეს ბავში მათი შემკვიდრე ვერ განდევ-

1) იაპონელების რწმენით მედინ სუმისი იყო მფარველი ყოველი ოჯახისა.

ბოდა; ის მუშის უუთმი ჩასმული უფრო დაამძვენებ და რომელიმე ძალახაის. დედა-ბერი ხცქერდებოდა თავის სათამაშოს ოდენა ბავშს და ფიქრობდა: „ძართალია, ჩვენა ვთხოვეთ ღმერთს, რომ მას მოყვას ჩვენთვის ზატარა ვაჟი, მაგრამ იმას კი როგორ მოვიფიქრებდით, რომ ასე სამასსართო გაგვიხდოდა საქმეს. მუხობლები კი მოსვენებას არ აძლევდენ ბებრებს: სულ მუდამ დასცინოდენ მათ და გამოჰყუადეთ ივინი მოთმინებიდან. ერთსელ დედა-ბერმა დაუძახა თავის ბუჭთიკა ბიჭს და უთხრა:—შვილო, რატომ არ იზრდები? ძართალია, მე შენი დედა ვარ და უნდა მიუვარდე, მაგრამ რა ვქნა, ეველა შენი ძაცქერალი დაგცინის, ეს არის მიზეზი, რომ უკანასკნელი დღეები დედა-ბერს ვერ გამოიტარებია მოსვენებულათ; მე თითონ მრცხვენია, რომ ჩემი შვილი სხვა ბავშებს არა ჰგავს... მიუხედავთ იმისა, რომ მე ძალიან მეცოდები, იმულებული ვარ ვთხოვო წახვიდე ჩვენი სახლიდან და სადმე გადაიკარგო. თუ შესძლებ და ტანს აიერი, წამოიზრდები, ჩვენ სია მოვნებით სელ-ახლათ მიგიღებთ ჩვენს ოჯახში.

ისუმბოსი ძალიან წუნარი და მოწინილი ბავში იყო. — კარგი, — უთხრა მან, — თუ თქვენ გინდათ, მე წავალ. დედა, მსოლოდ მომეცი საკერავი ნემსი. — რათ გინდა ნემსი? — ჰკითხა გაკვირვებულმა დედამ. — ეს იქნება ჩემი სძალი, — უპასუხა ისუმბოსმა. — სო, ძართალია, ნამდვილია, დაუმატა ძამამ, — ნემსი სძლათ გამოგადგება. — დედამ გადასცა შვილს ნემსი. შვილმა ჩაღის ქარქაში გაუკეთა, ჩაავო შავ და გაიარგო ქამარში.

— დედავ, კიდევ გთხოვ სის ფინჯანს და ჯოხს. — ეს კი რაღათ გინდა? — ჰკითხა ცნობის მოუყარეობით დედაძმ. — ფინჯანი გამიწვევს ჰატარა ნავის მაგიერობას, ჯოხი კი ნავის მოასმეღ ნინხათ გამოძადება. — ძართალს ამბობ, — გაურჯელათ გექნება ნავი და ნინხაბი. — ისუძობოსძა მიიღო ფინჯანი და ჯოხი, გამოვიდა სახელიდან, და მოწიწებით გამოემძვიდობა მძობლებს. — გისურვებთ, დედ-ძამავ, უოველ კარკეს, მშვიდ აბით. გაუფრთხილდით ჯან-ძრთელობას.

ისუძობისი მიაღვა წუალს, ჩაუშვა თავისი ჰატარა ნავი, ჩაჯდა შიგ და გაცურდა. „მაგრამ საით უნდა ვქნა ჰირი, საით წავიდე? — ფიქრობდა ისუძობისი და ბოლოს მოაგონდა: „მე გამიგონია, რომ კიოტო უდიდესი ქალაქია იაპონიის. ტყუილათ კი არ ეძახიან სატანტო ქალაქს; ალბათ აქ ვოუნა ძალიან საუურადლებო უნდა ივევს. კარგია სატანტო ქალაქში დაჰქოს ადამიანძა და გაყცნოს წარჩინებულ ჰართ. უსათუოთ წავალ კიოტოში“. ამის შემდეგ მან გასცურა მდინარე იედოს სათავისკენ. ჰატარა ისუძობისი უოველ ღონის მიებას სმარობდა ვეკლა დაბრკოლებები გადაელასა, მაგრამ მანც უმწელდებოდა წინ წასვლა; ეს იუო მიხეხი, რომ მას დაუგვიანდა ქალაქში შესვლა. მოგსაურობის დროს იგი ათევებდა ღამეებს რიუესე, ან მდინარის სიდ ქვეშ. ამისთანა ვაი ვაგლასით იმან, როგორც იქნა, მიაღწია ერთი თვის შემდეგ სატანტო ქალაქს. იმ ხანებში კიოტო იუო სატანტო ქალაქი, სადაც სცნოჯრობდა მიკადო¹⁾.

1) იაპონიის მეფის უწოდებენ.

როდესაც ისუმბოსიმ დაინახა კიოტო, თავისი ღვიძლი ჰატარა ქალაქი—ნანივა—მოყვენა მასთან შედარებით სულ ჰატარა სოფლათ. ისუმბოსი გადმოვიდა ქალაქში თავის ჰატარა ნავიდან და გაეშურა ქალაქის დასათვალიერებლათ. დადის ისუმბოსი თავ აღებული და ხედავს საუცხოვო, ულამაზეს შენობებს, დიდ ჩრდილიან ბაღებს, სუფთა, ფართე ქუჩებს. იგი განერდა ერთ სასახლის წინ, რომელსაც ალაუბუის კარები ოქროთ მოვარაგებული ჰქონდა, და გაიგო, რომ ეს იყო სასლი მდიდარი სენსიოსი.—მეც ეს მინდა სწორეთ,—გაიფიქრა გახარებულმა ისუმბოსიმ.—ბევრი რამ გამიგონია მის შესახებ. მან დაურიდებლათ განვლო ალაუბუის კარებ-ჭისკარი, მიადგა ჰირდაჰირ სასლის დერეფანს, წენართ დააკაკუნა კარები და ჰკითხა: —ნებას მომცემთ შემოვიდე? მისდა საბედნიეროთ კარის ახლოს თვით დიდი სენსიო იდგა.—ვინ უნდა იყოს?—იფიქრა სასახლის ჰატარონმა, გააღო კარები, გამოისედა დერეფანში, მაგრამ იქ არაფინ არ სჩანდა.—რა გამოცანაა?—იფიქრა სენსიომ.—მე ძალიან გარკვეულათ გავიგონე ვილაცას სმა, და აქ კი არაფინ არის! —გამოვიდა იგი დერეფანში და დაიწყო ეოველ კუთხეში ძებნა... ბოლო დროს, ასიდის ახლოს,¹⁾ შეამჩნია ჰაწაწკინტელა არსება.—ეს რა სასწაულია? შენ აკაკუნებდი კარებს? ისუმბოსი წინ წადგა ორი ნაბიჯით და თავაზიანათ უმასუსა:—დიას, მე დავაკაკუნე.—საიდან მოდისარ ჰაწაწკინტი?—აქ მე ქალაქ ნანივიდან მოვედი,—სა-

¹⁾ იაპონიური ფესხაემელია.

სელი ჩემი—ისუმბოსია.—ისუმბოსი? როგორ გინდობა შენ ეგ სასელი: ნამდვილათ რომ ერთი მტკავურლა ხარ! კარგი... მაგრამ რისთვის მობრძანებულხარ ნანივიდან აქ?

— მშობლებმა გამომაგდეს სახლიდან; არსათქონდა წასასვლელი გზა და მეორე გადავწყვიტე მომეშურებია თქვენგან და მეთხოვნა თქვენთვის მოწება: ნება მიბოძეთ დავრჩე მე თქვენთან და გემსახუროთ. სენსი დაფიქრდა და შემდეგ უთხრა:—კარგი, მე მიგიღებ შენ სამსახურში... მაგისთანა ჰატარა, როგორც შენა ხარ, არც ერთს ჩემს ნაცნობ-მეგობრებს არა ჰქავს; მე შეიძლება ვიამაუო კიდევ იმათ წინ. „შესედეთ—ვეტევი ძათ—რა გოლიათი ჯარის კაცი ვიშოვე!“ ისუმბოსი დაჩნა სენსიასთან. თუძცაღა ისუმბოსი ტანათ ჰატარა იყო, მაგრამ მათ გიჯრათ ის იყო ჭკვიანი, მარჯვე, მოხერხებული; ასრულებდა თვის ბატონის დავალებას უოველთვის ჩქარა, ეგელასთან კარგი განწყობილება ჰქონდა. ამის შემდეგ გასაკვირველიც არ არის, რომ, როგორც სენსიმ თავადმა, ისე მისმა შინა კაცებმა, ძალიან შეიყვარეს ისუმბოსი. ისუმბოსი მოეწონა სენსის ქალიშვილსაც. როდესაც ის სადმე წავიდოდა, თან ისუმბოსსაც გაიყოლებდა. ერთხელ ამ ქალიშვილმა განიზრახა წასვლა სალოცავათ კანონის¹⁾ ეკლესიაში, რომელიც მდებარეობდა სოფელ კიეპისში. იმ გზასე, სადაც უნდა გაეგლო ამ ქალიშვილს, სცხოვრობდა ორი დიდი სამიძი ეშმაკი. დიდი ხანია

1) კანონი იყო მოწყალეების ღმერთი.

ესენი უთვალთვალებლდენ თავადის ქალს და უცდიდნენ მოხერხებულ დროს, რომ მოეტაცნათ იგი. ქალიშვილმა არ იცოდა არც მათი იქ ყოფნა და, რასაკვირველია, არც მათი განზრახვა. ის გულდაშვიდებული მივიდა საუდარში, ილოცა და შეძევებრუნდებოდა შინ. მოულოდნელათ საშიშარი ეშმაკები, რომლებიც ქვას ეოფილიევენ ამოფარებულნი, გადაედობენ გზასე მოძავალ ქალიშვილს და უნდოდანთ შეპურობა. ქალიშვილი შეშინდა, არ იცოდა რა ექნა, სასარლის ხმით დაიწყო ვერილი.—ნუ გეშინია, ბატონის შვილო, —ამხსენებდა მას ისუმბოსი, —ამოილო ჩაღის ქარქაშიდან თავისი სძალი¹), მხნეთ მივარდა ავ სულს და შეჭვივინა: —გესძის, უგუნურო ეშმაკო! შენ არ იცი თუ ვინა ვარ მე? მე ისუმბოსი ვარ — თანამოსამსახურე ბატონი სენზიოსი, რომლის ქალიშვილის მოტაცება გინდათ... თუ გაჭებდავთ მავკისთან თავხედობას, დაუკონებლივ აგკუწავ ჩემის ხმლით. — ამ სიტყვებსე ეშმაკებმა გადისარსარეს; მათი კისკისის ხმა დაირის ხმათ გამოისმოდა. — გულადო, ჯუჯა²) შენ ამაუათ დგენარ და თავს იქებ... მე კი თავის შეურაცყოფათ მიძაჩნია გავსვარო ჩემი კბილები შენს ბინძურ ტანსე... თუ გინდა შენ ჩემი ძალის გაგება, მაშინ სულ-მოუთქმელათ გადაგულაზავ, — თქვა ეს ეშმაკმა, და დაუღეჭავათ გადასანსლა ჩვენი ჯუჯა. ისუმბოსმა, მთელმა და უვნებელმა მოიკალათა ეშმაკის კუჭში. აქ ის შეიარაღდა ხმალ-

1) ნეზი. 2) პატარა კაცი.

ნემსით და, დიდხანს არ უფიქრია ჩაარწო შიგ
 კუჭში... საშინლათ აღრიაღდა ემძაკი ტკივილებისა-
 გან... ისუმბოსი კი განაგრძობდა მუშაობას კუჭში:
 ჩხვლეტს და ჩხვლეტს თავისი სმლით კუჭს. ემძაკმა
 ვეღარ აიტანა ამდენი წვალება და დაკრუნჩხული და-
 ეცა მიწაზე. ისუმბოსიმ ისარგებლა ამ შემთხვევით
 და მუცლიდან ისევ გარეთ გამოვარდა.—ვერა, ვერ-
 სად წამისვალ, —დაიუვირა მეორე ემძაკმა და ჩაიგ-
 ღო ჰირში. ისუმბოსიმ გადასწვიტა კუჭამდის აღარ
 ემგზავრა და უანერატოდან ცხვირისაკენ გასწია. აქაც
 არ დარჩა ის უსაქმოდ: ამოიღო თავისი სმალი და
 შეარწო ემძაკს შიგ თვალში. ამ ემძაკმაც მორთო
 ღრიალი. —არა, ეტუობა ეს უბრალო ადამიანი არ
 არის, —გადასწვიტეს ბოროტმა სულებმა: —ჩვენ არ
 ძალგვიძს მისი დამორჩილება.. გვიჯობს გავიქცეთ,
 მინემ ჰირში სული გვიდგას.—უცვებ გაქრა ემძაკების
 სიძლიერე და მსნეობა. დაჩქარებით უშველეს თავს,
 გაიქცენ. —საით მირბინართ, საბრალო მძიმრები, —
 დაცინვით მიაძასა გაქცეულ ემძაკებს ისუმბოსიმ;
 —იჭიმეთ, იჭიმეთ, იგულადეთ და მსარ-თემოზედ კი
 დაგეცით. —როდესაც ბოროტი სულები განდევნილ
 იქმენ და მათი კვბლი უკვე აღარ სჩანდა, ისუმბოსი
 მივიდა შეშინებულ ბატონის შვილთან და თავაზია-
 ნათ უთხრა: —ასულო, თქვენ ესლა ნურავისა გემი-
 ნიათ. ემძაკები გაიქცენ. წავიდეთ სახლში! ქალიშვი-
 ლის სისარულს საზღვარი არ ჰქონდა; მის თვალში

ისუმბოსი გადაიქცა სეტოკეთ¹⁾. — გამდლობ, ჩაილა-
 ჰარაკა ასულმა, — შენ მისხენ მე შეუბრალელებელ სიკ-
 ვდილისაგან... როდესაც მივალ სასლში უოველივეს
 უამბობ მამას და ის გულსუნებად დაგაჯილდოვებს
 მკირფას საჩუქრებით. ისინი უკვე მზათ ივეენ გასამ-
 გსაჯრებლათ; ამ დროს ქალმა შეამჩნია მიწასე ჩა-
 ქუჩი; — აი ბედნიერება, — დაიუვირა მან. ჩაქუჩი ვი-
 ჰოვე. ალბათ ეს ჩაქუჩი თავსარ დაცემულ ეშმაკებს
 დაუვარდა მიწასე, — და მან საჩქაროთ აიღო ის მიწი-
 დან. — ეს რა არის? — ჰკითხა გაკვირვებულმა ისუმ-
 ბოსიმ. — განა არ იცი რა არის? ღიმილით შეეკი-
 თხა ქალიშვილი. ამის ჰოვნამ მე ძალიან გამახარა,
 თუ ამის ჰატრონი რამეს ისურვებს და თავის სურ-
 ვილს გასაგონათ იტყვის და რამდერჯერმე დააკაჟ-
 ნებს ამითი, საკმარისია მისი წადილი ასრულდეს.
 — მართლა? ჰკითხა ისუმბოსიმ. — რასაკვირველია,
 მართლა. გინდა ახლავე გამოვცადო ჩაქუჩის ძალა?
 რას ინატრებდი შენ ახლა? — მე არაფერიც არ მინ-
 და, მინდა მხოლოდ იმოდენა გაგხდე, რამოდენაც არიან
 სხვა ადამიანები. — აი თურმე რა გდომებია შენ! გა-
 კვირვებით სთქვა ქალიშვილმა. — დიანს, მე მინდა გა-
 ვიზარდო და ალარ ვიყო ჯუჯა. — კარგი, ასრულდეს
 შენი წადილი. თავადის ქალმა როდენიმეჯერ დაჰკ-
 რა ჩაქუჩი და სთქვა: — გაიზარდოს ისუმბოსი, გაი-
 ზარდოს ისუმბოსი, გაიზარდოს ისუმბოსი! როგორც

¹⁾ სეტოკე (მაცხოვარი, მფარველი, მცველი) იაზონელების გად-
 მოცემით თუ შეხვდა მკვდრის სულს მიმავალს ჯოჯოხეთში, წაიყვანს სა-
 მოთხეში.

კი შესამეჯერ წარმოსთქვა მან ეს სიტუებები, ისუმბოსნი ამ თავადის ქალიშვილის სიმაღლე გასდა. გაინარა ისუმბოსნი, გაინარა ქალიშვილმაც. უველა ამის მასლობლები გაკვირვებული იუვენ ისუმბოსნის კმირობით. თვითონ სენსიო ისე გაკვირვებული და ნასიმოვნები იუო ისუმბოსნის მოქმედებით, რომ გადასწუვიტა უოველივე მოესსენებინა მიკადოსთვის. მიკადომ მოისურვა თითონ ენას ისუმბოსნი. როდესაც ისუმბოსნი მიუუვანეს მიკადოს, მან დასაჩუქრა და თავისთან სასასლეში დასტოვა. აქაც გამოიჩინა ისუმბოსნი თავი თავისი სიმაძაცით და კმირობით და ბოლოს დაიმსახურა სასელი შომოსნი (უმაღლესი სამსედრო ზირია იაზონიაში). მიკადომ შეუცვალა სასელი და მას აქეთ უწოდებდა კორიკანო-შომო.

გ. ს. მოსეშვილი.

კატა და კაღლი.

(იგავარაკი)

ველამ ვიცით, რომ ოჯახსში
ერთად ცხოვრობს კატა,
მაღლი,
თუ ფხიშელი ძაღლი არ
გუაფს,

საფრთხეშია ესო, სახლი,
ძაღლთან კატაც საჭიროა
საკუჭნაოს დარაჯამცველათ,
რომ თაგვები შიშისაგან
შორს გარბოდენ მინდორ-ველათ.

ამბავს გეტყვით (მაგრამ აქვე
მოგახსენოთ მსურს ძართაღლი),
ძველი არის, თუმცა ძველი
ხშირად არის სულ ახალი.

ერთს ოჯახში ძაღლს და კატას
ერთი ჭქონდათ ბინა-ჭერი;
მაგრამ, გითხრათ, მათ საერთო
არ ჭქონიათ არაფერი:

კატა თაგვსე ნადირობდა,
ძაღლი სახლ-კარს დარაჯობდა,

თითოულმა თვისი საქმე
 თვით იცოდებ, როგორც ჯობდა.

მხოლოდ როცა საუსმის დრო,
 ან სადილი მოაწევდა,
 მხარეული მათ საჭმელზე
 მოუხმობდა, მიიწვევდა.

ძალი იყო ღორმუცელი,
 თვის კერძს უცებ გადანთქავდა,
 და შერე კი, კატისაკენ
 ნელა-ნელა მიჩოჩავდა;

კუდის ქნევით და ლაქუცით
 დაუწევდა: „ტურფა ფისო,
 შენზე კარგი მე ვინღა შეავს,
 შემძლია დაგიფიცო;

შენ ხარ ჩემი სანუგეშო,
 მეგობარი ერთად ერთი,
 უშენოთ აქ ერთს წამსაც კი
 ვერ გავძლებდი თუ მწამს ღმერთი“!

დაუწევდა ჰარ-ფერობას,
 ტყუილების გუდას სცლიდა,
 სანამ საწყალ ფისუნისას
 საჭმელს მთლათ არ ააცლიდა.

ბოლოს, როცა შიმშილისგან
 ფისოს გული შეუწუნდა,
 მისვდა ძაღლის ჰირფერობას,
 და კძირულათ ფლიდს დაუსვდა.

ბევრი აღარ დახცალა,
 გაუქნია ბასრი ბრჭყელი,

და უკანვე გააბრუნა
შერცხვენილი, სასა-მშრალი.

—

ძაღლის ცუდი მოქმედება
ძე იმდენათ არ ძაღონებს,
მხოლოდ მისი მაგალითი
სულ სსვა რამეს მომაგონებს:

როგორც ძაღლი, ჩვენშიც ბევრი
ლაქუცობს, კუდს აქიცინებს,
თუ კი რამეს გამოგრჩება,
მხოლოდ მაშინ გაგიცინებს.

და რომ ჩვენში ამგვარ კაცებს
აუწვევით გვა და კვალი,
საჭიროა, ფისოსავით,
დავანახოთ ბასრი ბრჭყალი.

ი. სიხარულიძე.

ტყუილი შიში.

← ქარა მოკიდე ხელი, ვანო! აი
ვვანე, თორემ დაგეძალებს ეგ
ემშაკი! აჩქარებდა ძმას ჰატარა
კატო.

ორივენი დაკარწახეხულები მუსლამდის წუაღში
იდგენ და ქვის ქვეშიდან ცდილობდნენ ზღვის კრახის
გამოუვანას. კრახი ქვებში ისე მიიძაბა, რომ მისი
პოვნა მხელი იყო. ვანო გაწწწა:

— ხუღ შენი ბრადია, შენი, კატო, უვირილით
დააფრთხობ სოღმე!

კატომ მეორე კრახს მოჰკრა თვალი და ვანოს
ეურს აღარ უგდებდა. მიეპარა კრახს და სტაცა უცებ
ხელი, იმან კიდევ თავისი მარწუსებით კატოს ხელ-
ზე უკბინა.

— ვაიძე, რანაირათ მიკბინა!

კატომ გაიქინა თითი, სიმწარით თავი ველარ
შეიძაგრა და ორივე მტრები კატო და კრახი წუაღ-
ში ჩაცვივდნენ.

— აკი ვაძობ, გოგოებთან საქმის დაჭერა არა
ღირს, აძობდა ვანო და თან გაწკუქვლულ კატოს

ფესზე აუენებდა.— აბა, აგრე როგორ უნდა დაენახო დედას.

— არა უშავს რა, ვანო, კაბა მზეზე გამიშრება. შენ ერთი ჩახედე ამ კასრში, დასე, რამდენი კრახები მოგვიგროვებია.

ამ დროს ბავშვებს სადილათ დაუძახეს.

— აბა ჩქარა, კატო, წავიდეთ შინ. ამ კასრს მე წავიდებ, თორემ შენ ვერ მოეწევი. ნახე ამ კრახებს რომ მოვასხარშეინებთ, როგორ კიბოსავით გაწითლდებიან. ბავშვები ზღვის ჰირათ სასლისკენ გაუშურენ.

ორი კვირა იქნებოდა რაც ბავშვები დედ-მამით მოვიდენ უირიძში, შავი ზღვის ჰირათ. ვანოსა და კატოს ძალიან მოსწონთ აქაურობა, მეტადრე ზღვა. ბანაობაც უუვართ ზღვაში, ღვრინჭილების აკრეფაც ნაპირებსზე, კრახების დაჭერაც. საზოგადოდ ზღვას ბევრი განსართობები აქვს ბავშვებისთვის და ესენიც მთელი დღე არ შორდებიან ზღვას.

ვანომ და კატომ რომ მიიბრინეს სასლში უკვლანი უკვე სუფრასზე იხსდენ.

— დედა, დედა, ერთი უუურე რამდენი კრახები დავიჭირეთ, შესძახა ვანომ და სავსე კასრი დედას წინ დაუდგა. მოდი მოვსარშოთ, დედა, კარგი? ან არა და მოდი აკვარეუმი გავაკეთოთ და შიკ ჩავსხათ, ჭა, რას იტყვი?

— დმერთო ჩემო, რაზე გაწუწულხარ აგრე, კატო! რა მოგივიდა, ჭკითხა დედამ.

— ეგ სულ აი ამ კრახის ბრალია, სედავ, უკვ-

ლახე დიდი რომელიც არის, მაგას რომ ვიჭერდი, ტუბანით წუალში ჩაუარდი.

დედამამს გაელიმათ.

— წადი მამ, ჩქარა გამოიცვალე კაბა და მოდი სადილი ვჭამოთ, აბა დაჩქარდი.

მალე ვანოც და კატოც მიუჯდენ სასადილო მაგიდას და ვველანი მხიარულათ შეექცეოდენ სადილს.

— როგორ უნდა გაუაკეთოთ, მამა, აკვარიუმი? დაეკითხა ვანო.

— დაიცა, ჯერ სადილი გავათავოთ, მერე ვიფიქროთ შენ კრახებზე.

— მშვივრები არიან საცოდავები, უნდა ვაჭამოთ რამე.

— დედა, შეიძლება კრახებს ჰური ვაჭამო? უცბათ წამოიძახა კატომ.

— ჰური კი არა—უველი არ გინდა! დასცინა ვანომ,—კრახები იმას სჭამენ, რაც ზღვაშია და ჰურს ზღვაში რა უნდა?

— მამ აბა ზღვაში რა საჭმელი იქნება?

— რატომაც არ არის!

— თევზია და აბა თევზებს სომ არა სჭამს კრახები?

— არა.

— მამ რასა სჭამს?

— რასა სჭამს და რამეს შესჭამს! ვანომ თითონაც არ იცოდა რასა სჭამდენ კრახები, მაგრამ რცხვენოდა კატოსთან გაემხილა.

— კარგი, კარგი ნუ ჩხუბობთ, სადილთ უკან

ვეელაფერს გაგიგებთ ვინ რასა სწამს. უთხრა მამამ.

სადილთ უკან ვანო სამხარეულოსაკენ გაექანა და იქიდან ერთი დიდი შუშის ქილა გამოიტანა, მიწში ბალახი, ქვიშა და კენჭები ჩაუარა და დოქიდან წულის გადასხმა დაიწყო.

— ესლა არ ამბობდი, რომ კრახებს ვეელაფერი ისე უნდა მოუწყოთ, რომ ვითომ ზღვაში არიანო და აბა განა ამ დოქში ზღვის წყალია? არ განსოვს, შენ რომ ზღვის წყალი ნასე გემოთი რა მლამე იყო, სთქვა კატომ და ისე დაიღრიჯა, თითქოს ჰირში ზღვის წყალი ედგასო.

ვანოს ცოტა არ იყოს შერცხვა და სთქვა:

— რა უშავს, მარტლს მე თითონ ჩავერი, აბა სამარტლე მოიტა.

-- არა ვანო, ეგრე არ ვარჯა, თუ აკეთებ—კარჯა გააკეთე, თუ არა და გაუშვათ ისევე ზღვაში ეგ კრახები.

ვანო ვრძნობდა, რომ კატო მართალი იყო და ზღვიდან წყალი მოარბეინა და ქილაში ჩაასხა.

— აბა ესლა გადმოვსნათ კასრიდან კრახები.

— დაიცა, ჩამჩა მოვიტანო, თორემ წელანდელი ვით არ მიკებინონ!

სამხარეულოდან ჩამჩა მოარბეინა და დაიწყო კრახების დაჭერა.

ერთ კრახს იატაკზე ტეპანნი გაუარდა.

— დაიჭი, ვანო, დაიჭი, არ გაიქცეს!

ვანომ ფესი დააჭირა კრახს.

— არ გაჭედიტო, ვანო, ცოდოა, ნუ აჭერ აგრე ფესს.

— გაგჭელიტო კი არა და! აბა ერთი ნახე რა მაგარი კანი აქვს, ხეჭუჭვივით როგორც კიბოს აქვს. ვანომ აიუვანა კრახი ხელით და თითით დაუკაკუნა ზურგზე. კრახი ფეხებს ჰარჭყავდა და ცდილობდა გამოსსლტომოდა ხელიდან. ვანომ ქილაში ჩააგდო. როცა უველა კრახები ქილაში გადასვეს, მერე საჭმელზე დაიწვეს ფიქრი.

— რა ვაჭამოთ? ნეტა რასა სჭამენ კრახები?

ვანომაც და კატომაც მარტო ის იცოდენ კრახებზე, რომ ისინი ზღვაში ქვებ ქვეშ ცხოვრობდენ და მაგრბ იკბინებოდენ. შესატყობათ თუ რა აჭამონ მამასთან გაიქცენ. მამა საქმეში იყო გართული.

— მამა, არ დაგიშლით არაფერს, შენ მარტო წიგნი მოგვეცი, სადაც კრახებზე სწერია და ჩვენ თითონ წაუვიკითხავთ.

— განა არ იცით, რომ ჩემი წიგნები სწვავან დაპტოვე და ეხლა არცა მცაღლია თქვენთვის.

— მაშ რა ვქნათ, მამა, კრახები მშივრები არიან. უთხრა კატომ თათქმის ტირილით.

— თქვენ ოღონდ ეხლა ერთი-ორი საათი მომასვენეთ და მერე მია შიოსთან წაგაკუვანთ, იმან უველაფერი იცის კრახებზე და აკვაროუძისაც გაჩვენებთ. კარგი?

— კარგი, კარგი, მამილო, მერე მია შიოს აქვს აკვაროუძი?

— აქვს, ჩემო კატუნია, აქვს, წადით ეხლა, აბა, თორემ კრახები მოიწვენენ უთქვენათ.

ორი საათის შემდეგ ბავშვები მია შიოსთან იყვენ

კიდევ ბავშვებმა მია შიოს მაშინვე კრახებზე ჩამოუგდეს ლაპარაკი და შერე თხოვეს აკვარუმი ეხვეწებინა მათთვის. ცოტა ხნის შემდეგ ბავშვებმა გაიგეს, რომ კრახები მკვდარ თევზებით და ლოკოკინებით იკვებებიან. ისეთი კრახებიც არიან, რომლებიც მცენარეებს სჭამენ.

— თქვენი კრახები კი მცენარეებს არა სჭამენ, მარტო თევზსა და ლოკოკინებს ეწეობიან. კრახები აძოდებიან სოლმე წელიდან ნაპირებზე და დიდხანს ძლებენ უწელოთ, მაგრამ სულ უწელოთ ცხოვრება კი არ შეუძლიათ, იმიტომ რომ ისინიც, როგორც თევზები ლაუზნებით სუნთქავენ.

კიდევ ბევრი რამე უამბო ბიძამ ბავშვებს, მაგრამ სუეველაფერი ვერ დახსოვდათ. ეველასე ძალიან მია შიოსთან ბავშვებს აკვარუმი მოეწონათ. აკვარუმი—ერთი დიდი შუშის ეუთი იყო ზეიდან ახდელი, შიკ ზღვის წყალი ეყენათ და რა გინდა რომელი ზღვის ცხოველი რომ შიკ არ იყო! აკვარუმი რამდენიმე ჭქონდა მია შიოს და ერთ იმათგანში აუსიც კი სჩქეფდა.

დრომ ისე ძაღვ გაიბინა, რომ მამა როდესაც წამოსაუყვანათ მივიდა ბავშვებს აღარ უნდოდათ წამოსვლა.

— შეიძლება, მია, კიდევ მოვიდეთ სოლმე მენტან.

— რატომ არ შეიძლება, მოდით, კუდრაჭებო, როცა კი გინდოდეთ.

— მართლა, გვითხარი, ჩვენი კრახებისათვის აკვარიუმი როგორი გაუბკეთოთ.

— აკვარიუმი კი არა და! აიღეთ შუშის ქილა, შიგ ზღვის წყალი ჩაასხით და ორი კრახი ჩასვით. ეს იქნება თქვენი აკვარიუმი.

— ჩვენ მთელი კასრი კრახებით გვევს სავსე. დაიკვესა კატომ.

— აბა მაგდენი რათ გინდათ, როცა ბევრი ერთათ არიან, სულ ჩხუბობენ სოღმე და ერთმანეთს კბენენ. ძალიან ანჩხლები არიან... მის კიდევ უნდა ეამბნა კრახებზე, მაგრამ მაშამ აღარ დაბცალა.

— აბა, ჭა ჩქარა, გამოეთსოვეთ მის და წავიდეთ, თორემ ძალიან დაგვიანდა.

კულრაჭა.

(დასასრული იქნება).

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი .

(წარმოდგენილი არგელაძისაგან)

კაცმა კაცთან გაიარე და ფასი დაგედება.

მელა საშოვარზედ მიდიოდა და ტყავი იქ დატოვა.

პური მეპურეს გამოაცხობინე, —ათში ერთი მისთვის ნუ გშურს.

ნამეტანი ჰეი, ჰეი, ხარს უკულმა წაიყვანსო.

შედღეული პური ძაღლმაც დაიწუნაო.

გამოცანები.

(წარმოდგენილი ალ. სოსხეძისაგან)

გამოცანას მოგახსენებ
აბა ვინ მიხედესო,
უკაკუნებს, უჩაჩქუნებს,
მუდამ ტრიალებსო,
არავისი არ ეშინის,
სულ დადის დარბისო.

სახლის კუნჭულში
საცერი არის,
ხელით ქსოვილი
იგი არ არის.

ა კ რ ო ს ტ ი ხ ი.

(მახეილ ლელაშვილისა)

ბუნებით ქმნილი ფრინველთ მგოსანი,
 უმღერს ტყე მინდორს, ატკობს მდებლოსა,
 ლექსით სიმღერა იცოდეს მგონი
 ბევრი მსმენელი გაახელოსა.
 უსაზღვროთ უყვარს მაისის ვარდი,
 ლამობს სიცოცხლე შეაბნელოსა,
 იგი მოჰყვება ლამაზ გაზაფხულს
 ამხიარულებს საქართველოსა

შ ა რ ა ღ ა.

(წარმოდგენილი ღვანკითულისაგან.)

სახელი ორ მარცვლოვანი
 ღვინის სასმელი ძველათა,
 შუა გაყავით პირველი
 მე მითავაზეთ ძღვენათა,
 შემდეგ ჩვენ პროფესორის გვარს
 თუ შეეღვევით მთელათა,—
 გამოვა ვინც საქართველოს
 ჰყავდა ღირსეულ მცველათა.

გამოცანებისა: ისრიმი, ყურძენი, ღვინო და ქიშმიში, ბეჭდის
 ლაქი, მოთაღის გუდა.

რებუსი: პური და ღვინო ძველი სჯობს
 ტანისამოსი ახალი,
 არ ვარგა კაცი უნიქო
 ამაყი, გულით მაღალი.

ცხვრის-თაუბა მელანია.

(ზღაპრული პოემა).

„რომ ბედში მყოფი შენ ძმად მიგაჩნდეს,
ეს ვერაფერი სიყვარულია:
საქმე ის არის, კაცს ის უყვარდეს,
ვინც ბედ-საგან დაწაგრულია!“

ილია ჭავჭავაძე.

I.

ალაქთაგან მოშორებით
იყო ერთი მთა მაღალი,
და ჰქონდა მას უღრან ტყეში
საცალფეხო მისიავლი.

იმისი ტყე იყო ხშირი,
საარაკოთ დაბურული;
მის შრიალის მოსპენითა

სუკდებოდა კაცსა გული.

სწორეთ ამ ტყის შუაგულში

ფერდობზედა წარმოდგმული
იდგა ქოხი, ქვით ნაშენი,
და ფიკრითა დაბურული.
შივ ცხოვრობდა მელანია,

ცხვრისთავათა წოდებული,
 თავის თავის არ მზრუნავი,
 სხვებისათვის გაწირული...
 მთის ძირში კი, მდინარის პირს,
 მდიდარ გლეხებს ჰქონდათ ბინა,
 თავის მუცელს მსაჯურებდენ
 სახლის გარეთ და სახლს შინა.
 რიგი ყიდდა ხორბალ პურსა,
 რიგი კიდევ თევზსა ჰყიდდა,
 და არავინ იმათგანი
 ნაკლს რასმეს არ განიცდიდა...
 „სხვისა ჭირი,—ლობეს ჩხირი“,
 მათთვის იყო წმინდა მცნება...
 იმათთვის არ არსებობდა
 ბედით ჩაგრულთ შებრალება...
 ცხოვრების ეს ლაღი შვილნი
 მელანიას დასცინოდენ
 —„უგნურია, ცხვრისთავა“.
 მულამ ამას იძახოდენ.
 —„თავისათვის არას ფიქრობს
 და სხვებისთვის კი ზრუნავსო:
 ცხვრისთავაა უბედური,
 ჰკუა არ აქვს საცოდავსო.
 წესი არის ჯერ შენ თავსა
 უვლიდე და პატრონობდე
 და მერე კი ცოლშვილისთვის
 იღწვოდე და მზრუნველობდე...
 და შემდეგ კი... მხოლოდ შებდეგ
 შეიძლება სხვებისათვის—
 მცირე ზრუნვა, სხვათა შორის,
 თავის გამოჩენისათვის,
 რომ არა სთქვან შენზე ავი,
 არ გაგიტყდეს მით სახელი,
 და ქვეყანამ არ აიღოს
 ამის გამო შენზე ხელი.

II

მელანიას ქოხი შიკნით
 ყურადღებას მით იქცევდა,
 რომ მის ჭერ ქვეშ თავისუფლათ
 თავვი კუდს ვერ მოიქნევდა.
 მაგრამ სუფთა რამე იყო
 დაგვილი და დაწმენდილი;
 გრილი იყო ზაფხულობით
 და ზამთრობით ერთობ თბილი.
 მხოლოდ ახლოს ლუმელისა
 იყო ცოტა რამ ადგილი,
 და ისიც ორს უცხო ობოლს
 ჰქონდა მისგან დათმობილი.
 ვაჟს ზურაბსა ცალი ხელი
 ბავშობიდან ჰქონდა ხმელი...
 ქალს ფეხები ტანთ არ ება...
 ნატო იყო მის სახელი.
 მათ მელანა მზრუნველ თვალსა
 ერთ წუთსაც არ აშორებდა:
 თავ-ტანს ბანდა შაბათობით,
 ურეცხდა და უკერავდა.
 ქოხის ახლოს წყარო სდინდა
 ანკარა და ერთობ ცივი:
 ვერ აკლებდა მას ვერაფერს
 ვერც ყინვა და ვერც მზის სხივი.
 წყაროს გვერდით ბაღია იყო,
 ხეხილითა აღვსებული;
 ბაღის ბოლოს კი ბოსტანი,
 მრავალ კვლებით გამიჯნული.
 მელანიას თვით მოჰყავდა
 აქ მწვანილი ყოველ გვარი:
 საზრდოობდა მწვანილითა
 ხორცეულის მოძულარი.
 წყაროს ცივი წყალის ზეტი
 არ იცოდა მან სასმელი:

არცა ლუდი, არც არაყი
 და არც ღვინო თეთრ-წითელი...
 იქვე ახლოს მაღალ კლდიდან
 გადმოქუხდა ძირს ჩანჩქერი...
 ხმაურობდა უსაზომოთ
 სანახავათ შესაზარი...
 მის ტალღებში ზამთარ-ზაფხულ
 მელანია ბანაობდა...
 სნეულეობა არ იცოდა,
 და მუდამ თავს საღათ გრძნობდა...
 ტყის ჰაერი, მთავბადითა
 აღსავსე ჯანს უმაგრებდა;
 კარგის ხორცის, კარგის ფერის
 კბუკივით ტრიალებდა.
 ბევრსა შურდა იმის სიმხნე,
 მის სისრულე და მის ფერი.
 თუ შრომობდა დღე და ღამე,
 მაშინ იყო ბედნიერი.
 ხან კერავდა, ხან ართავდა,
 ხან აცხობდა კეცზე პურსა,
 ბაღ-ბოსტანშიც მუშაობდა
 და მაღლობდა ძალს ღვთისასა...
 ის მთელი დღე ტრიალებდა,
 ვერ ნახავდი თითქმის დამჯდარს...
 ყოველს ნივთს თვით აშადებდა,
 შინ საკუროს და მოსახმარს.
 არ იცოდა უქმათ ჯდომა
 და არც დიდი ხნისა ძილი,
 არც გაწყრომა არავისი,
 მუდამ ჰქონდა სიტყვა ტკბილი...
 ბევრს მოსწონდა მის ცხოვრება,
 ღარიბული და მარტივი...
 სიცოცხლეში ცხადათ ადგა
 იმას უკვდავების სხივი...

III

ერთს წელიწადს ავაზაკნი
 ახლო მახლო თარეშობდენ,
 სცარცვადენ ხალხს, ადამის შვილს
 მოსაკლავათ არ ინდობდენ...
 ზოგს მოუკლეს მათ დედ-მამა,
 ზოგსა ბიძა, ზოგს ძმის შვილი:
 ხალხს, შიშითა ზარ დაცემულს,
 გლოვა ჰქონდა და ტირილი.
 ზურაბსა და ნატოსაცა
 დაუბოცეს მათ მშობლები...
 უშემწეო მტირალს ობლებს
 მოეხვიენ მეზობლები.
 ერთი ამბობს ტკბილი ენით:
 — „ეუპატრონოთ ამ ობლებსა,
 ხელ გამხმარსა და უფეხოს
 საცოდავებს და საპყრებსა!“
 მეორე კი ცრემლს იწმენდდა,
 რო ხედავდა შესაბრალებს:
 — „მოკვდებიან უბედურნი,
 იმათ ცოდვას ვინ გაუძლებს?!
 ბედით ჩაგრულთ პატრონობას
 გვიკარნახებს თვით ღვთის მცნება!
 ის ცხონდება, ვინც ჩაუქროს
 თავისს მოყვასს მწუხარება!“.
 მესამეც და მეოთხეცა
 იძახოდენ ამ თბილ სიტყვებს.
 ბინდი კიდევ ახლოვდება,
 ობლებს კი ხელს არვინ ჰკიდებს.
 მელანიაც იქ ტრიალებს
 და ევსება სევდით გული,
 როცა ხედავს, რომ არვის აქვს
 მოყვასის წმინდა სიყვარული.
 მეზობელთა გულქვაობით
 ერთობ გაბოროტებული

ეუბნება გულცივებსა
 სიბრალოლით აღვსებული:
 — აქ მომეცით ეგ ობლები:
 მათი დედა მე ვიქნები,
 თითო ლუკმას არ მოვაკლებ,
 მოუვლი და ვეგამდლები.
 აჟიჟინდენ მეზობლები:
 — ცხვრისთავაა უდარდელი.
 ნეტავი რას გამოეღოს
 ობლებისგან ეს სულელი“.
 მელანია დღე და ღამე
 გამუდმებით მუშაობდა.
 და თვის ოფლით ობლებისთვის.
 საზრდო ლუკმას შოულობდა.
 ფიჩხსა ჰკრეფდა იქვე ტყეში.
 და ღუმელას ახურებდა ..
 უცხო ობლებს პატრონობდა.
 და არაფერს არ აკლებდა...

IV

ხშირათ მდიდარი გლეხის ცოლები.
 ქისა ახლოსა იკრიბებოდენ,
 იტყოდენ ქორსა ათასნაირსა,
 იცინოდენ და ლაზღანდარობდენ
 ან კი რა ჰქონდათ მათ სადარდელი...
 კარგი საქმელი, კარგი სასმელი,
 ტანისამოსი და სამკაული
 ღარიბთათვისა შესანატრელი;
 ჯიბეში ფული სურვილისამებრ.
 ერთხელ მელანას შემოეკითხენ:
 — როგორ არიან შენი ობლები?!
 ხომ გულს არაზე გაყვანილებენ
 შავისა დღისთვის გაჩენილები?!
 შუბლისა შეკვრით უპასუხა მან:
 — ვიცი არიან უბედურები;
 ბევრსა ითმენენ ნაკლებულეებას.

და არაფერში არ ვემდურები...
 არავის შევთხოვ მათთვის წყალობას,
 კარს ამით არვის აფუტალახებ...
 ხშირათ ითმენენ იგინი შიმშილს...
 იმასა სჯამენ, რასაც ვაწოდებ.
 — ძალიან კარგი, მაგრამ შენ შემდგომ
 რა მოუვით მათ, ამას არ ფიქრობ?
 — მაგას არ ვფიქრობ მე არასოდეს,
 ღვთისა წინაშე მართალსა ვამბობ ..
 თუ რამ მწვევია უბედურება,
 მით არ შემკრთალვარ, არც მიტირია...
 დღე დღესა მოსდევს და ღამეს ღამე;
 ვშოულობ საზრდოს ყოველ დღიურსა;
 ქოხისა კერქვეშ ტკბილათ ვიძინებთ
 და ვმადლობ მუდამ ძალას ციურსა...
 არცა რამ დრტვინვა, არცა რამ დარდი,
 ცოტა რამა მაქვს; რაც მაქვს, ვჯერდები,
 საკუთრებასა კერპად არ ვსახავ
 და ღორმუცლობით არ ვიტანჯები!
 ამა სიტყვებზე დედაკაცებმა
 ერთბაშათ დიდი იწყეს ხარხარი
 — ცხვრისთავა არის ჩვენი მელანა
 უცნაური და გაუგებარი.

V

როცა მელანა შინ მოდიოდა,
 კვლავ იცინოდენ დედაკაცები,
 მაგრამ შენიშნეს მოულოდნელათ
 ტყეში სურათი გასაოცები.
 უცხო მოხუცი, წელში მოხრილი,
 ნელ-ნელა ტყიდან მოაბიჯებდა,
 ორ ყვარჯენზე იყო ყრდნობილი,
 პირდაპირ მათკენ მოაშურებდა.
 — ვინ შემობრალებს, დედაკაცებო,
 ვინ გაიკითხავს უმწეო მგზავრსა ..
 ვინ დააპურებს იმას მშვიერსა

და ღამით მისცემს თავშესაფარსა?!
 — ვინა ხარ შენა? საიდან მოხვალ?
 გვარქვი, რა არის შენი სახელი?!
 — მე წუთისოფლის მოგზაური ვარ,
 ერთს ადგილს ბინა დაუდებელი.
ცოცხალი სული მქვია სახელათ,
 ყავარჯენზედა დამყარებული...
 მწყურია ძილი და მოსვენება:
 და საშინლათ ვარ დაღალული.
 — სახლში უცხოა როგორ მივიღებთ!?
 გვივის სასტიკი, მრისხანე ქმრები.
 — სჩანს, ქმრების უფრო გშინებიათ თქვენ,
 ვიდრე ქვეყნისა შემქნელ ღვთაების:
 მან კი გვიბრძანა ხელის გამართვა
 შავის ბედისგან დაჩაგრულების.
 და თვით გლეხებთან ბინის სათხოვრათ
 გაემგზავრა ის მოხუცებული.

VI

— აბა, გლეხებო გულ-კეთილებო,
 მიმიღეთ სახლში მგზავრი სტუმარი;
 სამაგიერო მოწყალებასა
 გადმოგივლინებთ თვით მაცხოვარი.
 — ვინ იცის, ეგებ სტკუი, მოხუცო,
 ვითომ ხარ სუსტი, გაჭირვებული,
 ისე კი ჩვენთა სახლთა მზევრავათ
 ქურდებისგან ხარ მოვლინებული,
 რომ ჯერ შეიტყო, ვის სად რა უძევს,
 შემდეგ კი იმათ გაულო კარი,
 და წამოიტაცონ ჩვენი ქონება,
 ოფლით და სისხლით შენაძინარი.
 ვინ იცის, ეგებ სხეულიცა გაქვს
 მუწუკიანი და მუნიანი;
 შინ კი საწოლი გამართული გვაქვს
 სუფთა სახურავ-საგებიანი,
 შენის სხეულის ქუჭვი გაეკვრის ..

— მერე გარეცხვა... აყალ-მაყალი...
 ისევ სჯობია ამ ბილიკს გაყვე,
 ერთი ქოხისკენ არს მიმავალი...
 ქოხი სდგას სწორედ ამა მთის თავში...
 მის პატრონია მელანა ქალი.
 ცხვრის თავა ჰქვია მას მეტსახელათ.
 ყოველი მგზავრი, ყველა საწყალი
 მის ქერქვეშ ჰპოებს თავშესაფარსა...
 იგი მიგიღებს სიამოვნებით
 და არ დაგიზზავს თვის ქოხის კარსა...

VII

მოხუცებული მათ მადლობით გამოეთხოვა.
 მზე ჩაესვენა... და ქვეყანას უახლოვდება
 ცივი ღამისა უმთვაროის საფარი ბნელი.
 მიდის მოხუცი ბილიკითა, მუხლთ ეკვეთება.
 იხილა მგზავრი მელანიამ და თვის ზურაბი
 გაგზავნა, რათა მოიწვიოს მოხუცებული:
 — მოდი, ბაბუა, მელანია მამიდის ქოხში,
 ვახშამიც გელის, იმისაგან მომზადებული.
 მოხუცებულსა გაეხარდა მისი შეხვედრა,
 თავზე გადუსვა მოპატიჯეს გამხმარი ხელი,
 — მოვდივარ, შეილო კურთხეულ, დაღლილი თქვეთან,
 თავშესაფარის მდიდრებთანა ვერსად მპოვნელი.
 შევიდა სახლში მოკრძალებით ცოცხალი სული
 და მოიკითხა თავმდაბლათ მან თვის მასპინძელი.
 გაუკვირდა მას სივიწროვე იმისი ქოხის,
 სულის შემხუთი მასში მყოფთა აღუწერელი
 — ბავშვებთან დაჯექ, უფლისაგან მოვლინებულო,
 და შეექეცი მათთან ერთათ მკირე რამ საქმელსა
 მე კი ვიდგები ჯერეთ ფეხზე, სანამ ივანშემბთ,
 და ხელს შეგიწყობ, როგორც შვენის ყოველ მასპინძელს,
 — „მადლობელი ვარ“ — ვახშმის შემდეგ უთხრა მოხუცმა,
 რომ არა მკითხე, ვინა ვარ მე, საით მოსული,
 და სიბრალულთთ გამსკვალულმა სახლში მიმიღე,
 მანუგეშე რა შენის პურით მე დამშვეული.

მდიდრებმა პირი ამარიდეს დალილოსა მგზავრსა;
 იმათ ხელი მკრეს, ამაშორეს უსირცხვეო თვალი..
 ღმერთს არ შევთხოვ იმათ დასჯას ცოდვილ პირით,
 დაე მსაჯული მათი იყოს თვითონ უფალი...
 აწ კი მშვიდობით, გულკეთილო ღარიბო ქალო,
 სამაგიეროს სიკეთესთვის გიძღვნის უფალი...
 ახლა კი წავალ, მოვისვენებ აქ სადმე ტყეში.
 ქოხში არა გაქვს შენ ადგილი თავისუფალი.
 — მაგას ნუ ამბობ, გეხვეწები, მოხუცებულო,
 სიცივე არის მთას და ტყეში გამეფებული:
 დაძრწის მრავალი მის წიაღში მგელი და დათვი
 და უფლისაგან საზრდოს ითხოვს მუცელ-მშეული.
 იქ ვერ გაგიშვებ დასაღუპათ უფლისა მონას,
 ადგილს გიშოვი ჩემსა ქოხში და დაგაძინებ...
 მე კი არა მსურს დაძინება კარგა ხნობამდის...
 ცოტას ვისაქმებ... შემდეგ ლოცვით უფალს ვახსენებ.
 ალბათ ვიშოვნი მეც ადგილსა მოსასვენებელს...
 — ძალიან კარგი აღვასრულებ შენსა ნებასა;
 გულში კი ფიქრობს: „სად იშოვის დასაწოლს ადგილს...
 სად მოახერხებს მელანია დაძინებასა?!“.

(დასასრული იქნება)

ილია ფერაძე.

მეფე ღირი.

(შექსპირისა)

ავერანებული ტრიალი მინდორია, არსად არ მო-
ჩანს ძე ხორციელი. წვიმა, ელვა-ქუხილი, მძაფ-
რი ქარიშხალი ბობოქრობს გარშემო, ამის-
თანა საშინელი ღამე ძნელი წარმოსადგენია.
თვით ნადირი მიმალულია თავიანთ ბუნა-
გებში. ამ საშინელ ღამეს, ამ გავერანებულ
მინდორში ჭკუა დაკარგული, სასოწარკვეთილე-
ბით მოცული მოხუცი მეფე ღირი დახეტიალობს
უგზო-უკლოთ. იგი უჭუდოთ, თავშიშველი, მის
თეთრ თმებს ქარი აფრიალებს. მეფეს თითქოს

სურს ამ ქარის ზუილში, ამ ელვა-ქუხილის ვაი-ვაგლახში ჩა-
მარხოს თავისი საშინელი გულის ტკივილი, — ეს ელვა-ქუხი-
ლი, ეს ცეცხლი, ეს ქარიშხალი — ჩემი ქალები არ არიან, —
ბუტბუტებს მოხუცი, — მე თქვენ ბოროტობას არ გისაყვედუ-
რებთ. სიცოცხლეშივე არ მომიცია თქვენთვის ჩემი სამეფო.
შვილებათ არ მიმიჩნევიხართ. რამდენიც გნებავდეთ დასცინეთ,
შეურაცყოფეთ უძღური, სუსტი მოხუცი როგორ არ გცხვე-
ნიანთ რომ ეომებით ამ მოხუცს, თეთრ თმიან თავს

ღირის მასხარა, რომელიც მთელ თავის სიცოცხლეში
მხოლოდ ხუმბრობა-იგავეებით ლაპარაკობდა, ახლა ცრემლ-მო-
რეული ცდილობს საყვარელ მეფეს გაუქარწყლოს ნაღველი.
მაგრამ ღირს ფიქრები და აზრები თან და თან ერევა. ამ
ღვთისრისხვა ღამეში იგი ზედავს ღმერთებისაგან მოვლენილ სას-
ჯელს ხალხისადმი მათი ცოდვებისათვის. იგი გრძნობს, რომ
მან თითონაც ბევრი ცოდვები ჩაიდინა, მაგრამ სასჯელი მე-
ტათ სასტიკია. მკაცრმა სიცივემ. უწყობამ და ნაღველმა გუ-
ლი მოუღობა, მას სხვა ღარიბებიც მოაგონდა, რომელნიც
სიცივეს და სიმშინელს ითმენენ.

— თქვე საწყლებო, შიშველ-ტიტველებო, ამბობს იგი, — ხშირათ ხედავთ ხოლმე ამისთანა საშინელ ღამეს, როგორ გაუძლებთ მშიერ-მწყურვალნი, ძონძებში გახვეულნი, უთავშესაფაროთ? ვინ შეგაფარებინებთ თავს, უბედურნო? რატომ აქამდის არ მოვიფიქრე! ისწავლე მდიდარო, ისწავლე, საწყლის განკითხვა. იწუხე მათი ვაგლახით და რაც შეიძლება მეტი, მეტი მოწყალეობა გაუწვდინე მათ.

კეთილი კენტი ამოდ ეხვეწებოდა თავის მეფეს თავი შეეფარებინა ქოხში, — ლირი ყურს არ ათხოვებს. გულში იკრავს მუქს და ამბობს: — „ეს ჩემი გულის ტკივილი გამოწვეული უმადური ქალების საქციელით მოხუცი მამისადმი, რომელმაც თავისი გულ კეთილობით მისცა მათ ყველაფერი —

„აქარწყლებს ჩემ სხეულის ნალველს“ მარტო ის ხსენებაც, ის მოგონებაც, რომ ქალიშვილებმა ამისთანა მრისხანე ღამეს არ მისცეს მას თავშესაფარი და გააგდეს იგი, მეფე, როგორც

მათხოვარი—ცრემლებს აფრქვევინებს მას... და უბედური ღმერთს ავეღრებს თავის თავს... და როდესაც ამ საშინელ ღამეში მეფე შეხვდება ქკუა შეშლილ გლახაკს—იგი შემოიხვეს თავის მეფურ ტანისამოსს და რომ გაათბოს და გააძლოს თავისთანავე საწყალი თანხმდება შევიდეს ქოხში, სადაც კენტმა უშოვა ბინა.

მაგრამ გვიანლა იყო უბედურის შველა, უძღურმა, მოხუცებულმა ველარ შესძლო ბუნების სიმკაცრის ატანა, ზნეობრივი აღშფოთება და ღირი ქკუაზე შეიშალა. მის შერყეულ გონებას ეღანდება სულ თავისი უმაღური შვილები. ღონე მიხდილი არ იკარებს საქმელ-სასმელს და ბოლოს მძიმე ძილს მიეცემა.

ამასობაში გონერლიას და რევანას, რომელთაც არას დროს ერთმანერთი არ უყვარდათ მემკვიდრეობის თაობაზე ჩხუბი მოსდით. ორივეს უნდოდათ სრული უფლება ჩაეგდოთ ხელში. ამიტომ ქმრებიც წაჰკიდეს ერთმანეთს. ამათი ჩხუბის ამბავი და როგორ მხეცურათ მოექცენ მოხუც მეფეს, მიაღწია საფრანგეთამდის, შეიტყო კორდელიამაც, რომელიც, როგორც კენტი, კარგს არას მოელოდა ამ სამეფოს გაყოფით. კორდელია შეეხვეწა და შეემუდარა თავის ქმარს, საფრანგეთის მეფეს, რომ ჯარი მიეცა მისთვის გასალაშქრებლათ დების წინააღმდეგ, რადგან მამა მისი ასე შეურაცყოფეს. ჯარი ფარულათ შევიდა ქალაქ დოვარში და აი იქ კენტმა დაუხვედრა კორდელიას წერილი, რომელშიაც აუწერდა საბრალო მეფის მდგომარეობას, ქალმა დაწვრილებით არ იცოდა ყველაფერი და ამ წერილმა საშინლათ ააღელვა. წაკითხვის დროს მის ნაზღაწვებზე ცრემლი დაჰაღუბით ჩამოსდიოდა. ქალი რაც კი შეეძლო ებრძოლა თავის ნაღველს, ცდილობდა სულით არ დაცემულიყო. ამიტომ მის სახეზე ხან თითქოს გაზაფხულის მზის სხივები კაშკაშებდა და ხან ღრუბელი ეფინებოდა. მის ბრწყინვალე აღმსებური თვალებიდან თითქოს მარგალიტების ცრემლები სცივიაო და იმავე დროს მის ბაგეს ღიმილი არა შორდებოდა. მხოლოდ ერთხელ ორჯელ ჩურჩულით წამოიძახა: მამავ! ჩემო მამავ! თითქოს გულიდან ამოხეთქილი კენესაო. მერე ერთი კადევ შეჰყვირა: ახ, დებო, დებო! შეგიბრ-

ცხვეთ დედაკაცობა! უბედურო მამაჩემო! კენტო, სად იყავ მაშინ, იმ ქარიშხალიან ღამეში! ქვეყანაზე აღარ ყოფილა სიბრალოლი! და ცრემლები ნაკადულივით გადმოსქდა. სწრაფათ მოშორდა წერილის მომტანს, რომ თავისი ნაღველი სხვისთვის არ ეჩვენებინა.

მეფე გამოირკვა მძიმე ძილისაგან. თვალ წინ წარმოუდგა რაც თავს გადახდა. სირცხვილი სწვამს და დაგამს. მხოლოთ ახლა გრძნობს იმ სისასტიკეს, როგორითაც მან დასწყევლა კორდელია, ვანდენა იგი უცხო ქვეყანაში, ხელი ააღებინა მემკვიდრეობაზე უფროსი დების სასარგებლოთ, თავმოყვარეობა და შიში, თუ როგორ მიადგეს კარს იმას, ვისგანაც თითონვე ხელი აიღო, უშლის მოხუცს ქალთან მისვლას. ვინ იცის როგორ მიიღებს მას კორდელია! ამაზე საბრალო ხელახლათ ჰკუთხე ირყევა, ხელახლათ მარტოთ მარტო გარბის მინდორში ნაღვლის გასაქარწყლებლათ. თავისი სამეფო დროის წინანდელი მოგონებანი მოსვენებას არ აძლევენ. კაცის უსამართლობა ქენჯავს მას. იგი იმკობს თავის ქალარა თმას, — ვითომ მეფური გვირგვინით, ყვავალებით და ბალახებით: რეჰანით, ყაყაჩოთი, ჰინჯარით და სხვა და სხვა გვარის მცენარეებით.

კორდელია ტყობილობს ამას ყველაფერს და უფრო ეთუთქება გული. — მოძებნეთ ახლავე ყველგან! ვასცემს იგი ბრძანებას, — გაგზავნეთ მთელი რაზმი, რომ არე-მარე გაჩხრიკონ! მიპოვეთ უსათუოთ მეფე.

შიშით და კრძალვით ეკითხება ექიმს, — შეიძლება რომ მამას ჰკუთ დაუბრუნდეს? თან ჰპირდება მოსარჩინათ, რასაც კი მოსთხოვს, კორდელია სასოწარკვეთილებით ევედრება ზეციერს ღმერთს, რომ მამას მოსვენებული სიცოცხლე მიანიჭოს, რომ იგი ხეტიალის დროს უგზო-უკლოთ არ დაიღუპოს.

— მამაო, ჩემო საყვარელო მამაო! ამბობს კორდელია, როდესაც ბრიტანიის ჯარი გამოილაშქრა მის წინააღმდეგ. — მე შენი გულისთვის მტერზე მივდივარ საოპრათ, მე შენი გულისთვის მწარე ცრემლით შეფევედრე საფრანგეთის მეფეს. ჩვენ მიწების შესაძენათ კი არ გამოვილაშქრეთ — არა და არა, ხოლო წმინდა სიყვარულის გამო, ხოლო მამისა და მოხუცე-

ბულის უფლების დასაცველათ. როდის ვნახავ მამას, როდის გავიგებ მის ხმას?

კორდელიას ამაღა ბოლოს როგორც იყო პოულობს ლირს. იგი ჭკუაზეა ძალიან შეშლილი. უბრალოთ ცდილობენ აუხსნან, რომ ისინი გამოგზავნილი არიან მისი ქალიშვილისაგან. უბედური ვერ მოდის გონებაზე და ჰგონია რომ მოტყუებით უნდათ ჩაიგდონ ხელში და დაატყვეონ.

— მე ველარავინ მიშველის, ამბობს იგი, — მარტო მარტო ვარ! ცრემლით დავილიე! ყვავილებს ცრემლით დავნამავ და ცრემლითვე მტვრიან გზებს მოვრწყავ!

იციანის, ხარხარებს საბრალო, მერე კალთებს აიკრეფს, გარბის და ყვირის: აბა, დამიჭირეთო! ამ სანახაობამ საშინლათ შეაწუხა კარის კაცნი. იმათ აიტაცეს ლირი ხელში და ქალთან ლაშქართა ბანაკში მიიყვანეს.

—

ფრანგებთა ბანაკში, კორდელიას კარავში, რბილ ქვეშაგებზე სძინავს წამებულ მოხუც მეფეს. ქალის ბრძანებით ძილის ღროს მას ტახისამოსი გამოუცვალეს. კორდელია და კენტი ელიან მის გამოღვიძებას. შეწუხებული კორდელია ეკითხება ექიმს:

— როგორ არი მეფე? თან ლოცულობს: „სულიერო ღმერთო, განკურნე წყლულისაგან მამა ჩემი! დაუბრუნე ძაღლანე, დაიფარე ნაღვლისაგან გონება დაკარგული უბედური!

ექიმმა კარგათ იცოდა, რომ წამლებით სულით ავათმყოფის მორჩენა არ შეიძლება და ამიტომ სთხოვა კორდელიას მიუახლოვდეს მამას და მუსიკის დამკვრელებს უბრძანებს, რომ თავიანთი დაკვრით გააღვიძონ ავათმყოფი. მას იმედი აქვს, რომ საყვარელი ქალის დანახვით და საკრავების ტკბილი ხმები გამოათხიზლებენ ტანჯულ სულს. კორდელია იჩოქებს მოხუცის საწოლ წინ და მოისმის მუსიკის ნელი ჰანგები.

— მამაო, ჩემო საყვარელო მამაო! ამბობს ქალი და თან კოცნის მძინარეს, — დეე ამ ჩემი კოცნით მოგეცეს სიმრთელე, დეე ამითი განიკურნოს ის წყლულები, რომელიც ჩემმა დებმა სიბერის ღროს მოგაყენეს შენ. მამაც რომ არა ყოფილიყავი მათთვის, მარტო შენი თეთრი თმები უნდა შე-

ებრალებინათ. ნუ თუ ეს ქადარა თავი ქვეა-ქუხილს და მძაფრ ქარს ეომებოდა! ნუ თუ ეს უმწეო საბრალო მოხუცი მთელი ღამეობით უთავშესაფაროთ, ეღვა ქუხილის ქვეშ ატარებდა! ჩემ მტრის ძაღლსაც კი, რომელმაც უწყალოთ მიკბინა, ვუშოვიდი ჩემ ცეცხლა პირას ადგილს, — შენ კი, ჩემო უბედურო მამავ, ამისთანა მკაცრ ღამეში ვერც კი შეაფარე სადმე თავი. ღმერთო! როგორ ჭკუასთან ერთად სიცოცხლეს არ დაჰკარგა?

ლირმა გაიღვიძა. კორდელია შიშობს, კანკალებს, რომ მოხუცზე ამ ცვლილებამ, ამის დანახვამ ცუდათ არ იმოქმედოს და სთხოვს ექიმს, რომ პირველათ თვითონ ის დაეღაპარაკოს. ექიმი კი ამჯობინება, რომ ქალი გამოეხმასუროს, კორდელია აღელვებული ხმით, თვალეზზე ცრემლ შეუშრობელი ჰკითხავს მამას:

— როგორა ბრძანდება ჩემი მეფე მფლობელი! ხომ კარგათა გრძნობს თავს, მეფე?

ლირი ვერ სცნობს შვილს.

— რა უნდოდათ ჩემგან, რათ ამომიღეს კუბოდან? ამბობს იგი, — შენ ხომ ზეციდან მოვლენილი ანგელოზი ხარ! მე ვტირი და ეს ცრემლი მე მწვამს.

— მიცანით, ჩემო ხელმწიფევე?

— მე შენ გიცნობ. შენ ხარ სული წმიდა. შენ ხომ დიდი ხანია მკვდარი ხარ!

— ჩემო ხელმწიფევე, შემომხედეთ! დამლოცეთ...

ლირი გონებაზე არ მოდის და კორდელიას წინ მუხლებზე ვარდება.

— გთხოვ, ამბობს იგი, — ნუ დამცინი. — მე უმწეო, გამოჩერჩეტებული მოხუცი ვარ... ოთხმოც წელზე მეტი... ხედავ, ჭკუაზე არა ვარ... თითქოს გიცნობ კიდევ... აი იმასაც... (უყურებს კენტს) იმასაც ვიცნობ. ნეტავი სადა ვარ? ან ეს ტანისამოსი საიდან გაჩნდა? სად მეძინა მთელი ღამე — არ ვიცი... რათ დამცინით! მგონი ამ ქალბატონს ვცნობულობ... ჩემი შვილი კორდელიაა...

ქალი ამას ელოდა. სიხარულით და თან ტირილით მივარდა მამას კისერზე. დაუწყო კოცნა, აღერსი და აღტაცებით იმეორებდა:

— მე ვარ, კორდელია! მე...

მოულოდნელმა სინარულმა ქალიშვილის დანახვით მეფე ჭკუაზე მოიყვანა.

— მომეცი ერთი თვალეზე ხელი მოგისვა! ცრემლები-საგან სველია. გთხოვ, ნუ ტირი... მე ხომ არ გიყვარვარ. უმიზეზოთ შეურაცყოფილი ვიყავ შენი დებისაგან. შენ კი ხომ მიზეზი გქონდა გაჯავრებულიყავ ჩემზე.

კორდელია აწყვეტინებს ლაპარაკს მამას. კოცნის მას მხურვალეთ და ამბობს: არა, არა! მე მიზეზი არა მაქვს რომ გავჯავრდე!

მეფეს თან და თან გონება უბრუნდება, ეკითხება ქალს საფრანგეთში ხომ არ გადამიყვანეთო. კენტი ამაზე უპასუხებს რომ ლირი თავის სახელმწიფოშია. მეფეს არა სჯერა, ჰგონია რომ დასცინიან. ექიმს ეშინიან, რომ გავლილი უბედურობის მოგონებამ ავთომყოფობა არ გაუახლოს და ურჩევს კორდელიას გაასეირნოს ბაღში ავთომყოფი. ლირი თანხმდება.

— კარგი, კარგი, ამბობს იგი, — შენთან ერთად! ოღონდ მაპატიე, დაივიწყე ჩემი ნაწყენი. მე ხომ მოგხუცდი და გამოვსულეღლი.

კეთილ ქალს დიდი ხანია აღარ ახსოვდა მამის შეურაცყოფა. მამას დაუჭირა ხელი და ბაღში წაიყვანა, რომ იქ თავისი აღერსით, სინაზით და მხიარულობით გაერთო საყვარელი მოხუცი

ამავე დროს უფროსი დების და მათი ქმრების ჩხუბი ნამდვილ მტრობათ გადაიქცა. გონერილიას ქმარს ალბანის უნდოდა ფრანგებს შეებოდა მფლობელობის დასაცველათ, მაგრამ თანაც არ უნდოდა მოხუცებული მეფის წინააღმდეგ გალაშქრება, რომელსაც ასეთი მკაცრი შეურაცყოფა მიაყენა თვით ქალიშვილმა, მისმა ცილმა, გონერილიამ. კორნვალის ჰერცოგი, რომელიც მხეცური ხასიათით ძალიან მიეგვანებოდა თავის ცოლს რეგანას იყო მოკლული თავისი საკუთარი მსახურის ხელით, რადგან მან ველარ აიტანა მისი მკაცრობა. რეგანა ვაჰყუა ცოლათ ერთი კარის კაცის, ედმუნდის შვილს, რომელიც მაშინვე ჩაღდა ბრიტანიის ჯარის უფროსათ. ალბა-

ნიმ კი ვერ მოასწრო წინააღმდეგობა გაეწია ედმუნდისთვის და სატრანგეთის მეფის მხარე დაეჭირა.

ედმუნდი უკვე გაელაშქრა ფრანგების წინააღმდეგ, დაამარცხა ივინი და ტყვეთ წაიყვანა მოხუცებული მეფეც და კორდელიაც. კორდელიას გული დაეთუთქა იმიტომ კი არა, რომ ტყვეთ მიჰყავდათ სიმართლისთვის, ის ამას არ შეუშინდებოდა, მხოლოდ სწუხდა საბრალლო მამისთვის. შიშობდა ლირი არ შეხვდეს ქალებს და ისევ ჭკუაზე არ შეირყეს. მაგრამ ლირი ყურადღებას არაფერს არ აქცევდა.

— შენ ხომ ჩემთან იქნები, ჩემო გვრიტო, კორდელია! ამბობს იგი, — მაშ ალარა მიჰირს რა, წავიდეთ ჩქარა საპყრობელეში! ჩიფჩიფებს მისი დასუსტებული ენა, — მეფე ოცნებობს კიდევ, როგორ ბედნიერათ გაატარებს ქალთან ერთათ თვით საპყრობელეშიაც.

— ჩვენ იქ ვიმღერებთ, როგორც ფრინველები ვაღლიაში, ანუგეშებს იგი შვილს, — როდესაც მოინდომებ რომ დაგლოცო მე თვითონ დაგიჩოქეფ და ბოდისშ მოგთხოვ! ჩვენ ასე ერთად ვიცხოვრებთ, ვილოცავთ, ვიმღერებთ, ზღაპრებს ვეტყვით ერთმანეთს და ასე მთელ საუკუნეს მშვიდობიანათ და მოსვენებით გავატარებთ!

ალერსით ეხვევა კისერზე იმას, ვინც მხოლოდ ახლა დაფასა და გადახვეულნი ერთად მიდიან საპყრობელოში, სადაც ბოროტმა ედმუნდმა სამარე მოუმზადა. ეს ავი და ბოროტი სული შიშობდა, რომ ფრანგების მეფემ არ გაანთავისუფლოს თავისი კორდელია და ხალხი არ აჯანყდეს დედოფლის შეპყრობა რომ შეიტყოს და ჩუმათ გასცემს ბრძანებას, რომ კორდელია მოჰკლან საბყრობილეში. ალბანი დაგვიანებით მიეჭრება ედმუნდს, მან არ იცის რა ბრძანება გასცა ამ ბოროტმა სულმა, შეურაცყოფილი იმითი, რომ ედმუნდი ერევა სახელმწიფო საქმეებში, როგორც რაინდული წესი მოითხოვდა იგი მ.ა. მ. მალში. ამავე დროს მოულოდნელათ გამოჩნდება სკროსი ძმა, რომელსაც მამამ, როგორც კორდელია ჩამოართვა ამ ძმის გაიძვერობით და ს ძმას. ედმუნდი კვდება და სიკვდილის წინეთან გასცა ბრძანება, კორდელია მოეკლაო.

ალბანი მაშინვე აფრენს კაცებს საბყრობილეში, რომ შეაყენებინოს ეღმუნდის უღვთო ბრძანება, მაგრამ გვიანდა არის, მდედარს საბყრობილეს კარებში ხვდება მეფე მკვლარი ქალიშვილით, საბრალო ხელ-ახლათ ჭკუაზედ შეშლილიყო. მას არა სჯერა, რომ შვილი მოუკლეს, ჰკოცნის ტუჩებში, ელაპარაკება, ეაღერსება, ჰგონია რომ ცოცხალია.

მერე ძირს დაუშვებს ძვირფას გვამს და მოჰყვება მწარეთ ტირილს.

— დამიხრჩეს ჩემი საუნჯე, — ბუტბუტებს ლირი. — გაქრა, გაქრა სიცოცხლე! აღარ მოხვალ ჩემთან, აღარ დამიბრუნდები. აღარას დროს, აღარას დროს...

მოდლურებულმა მოხუცმა ველარ გაუძლო ამ უკანასკნელ ნალველს, ცხარე ცრემლებით ჰკოცნის ამ გაციებულ გვამს და საბრალო ტანჯული ზედ აკვდება. ერთგული მათი მსახური კენტი დასტირის ხან ერთს, ხან მეორეს. იგი ვრძნობს, რომ ძვირფასი მეფე იმიტომ დაისაჯა ასე მწარეთ, რომ ვერ არჩევდა მომხიბლავ სიტყვებს — გულის სიწრფელისაგან.

(დასასრული)

ან. წერეთლისა.

მზი დობილი.

ემოდგომა იყო. მარიამობისთვე გავიდა. თავადი ივანე ვ-ძის სახლის დერეფანში, ვაშლის ხის ქვეშ, გაშლილ ხალიჩაზე ისხდენ: ივანეს ერთათ-ერთი, ასე ექვსი შვილის წლის, კეკლუცათ მორთული, ქალი-ლიზა და ივანეს მეზობლის დათიას, ღარიბულათ, მაგრამ სუფთათ ჩაქმული ლიზას ტოლივე, ქალი ელენე და დილიდანვე თამაშობდენ კუკაობას. აქ მათი თამაში პირველი არ იყო, ესენი აგერ მეორე წელიწადია, რაც ხშირათ სხედან ხოლმე და, მუხლი-მუხლ მიბჯენილები, რალაცაზე ესაუბრებიან ერთმანეთს, ხან თუ კუკე-ბით, ხან სხვა და სხვა ხილულებით, ხელში. არა ერთხელ გაუყვიათ ამათ

აქ უკანასკნელი თხილის გულიც-კი, რომელიც მიუციათ იმათთვის მშობლებს. ბავშვებს ძლიერ უყვარდათ ერთმანეთი და ეს სიყვარული უფრო დაამტკიცეს იმის შემდეგ, რაც დამარხეს ერთათ წამწამი და სამუდამოთ დამეგობრდენ და დადობილდენ. კარგა ხანი ითამაშეს ბავშვებმა, მზე საშუაღღეზე წამოდგა, სადილობამ მოატანა.— ლიზააა!! ლიზიკო!! მოისმა ლიზას დე-

დის მარიამის ხმა ფანჯარიდან. — მოდი, შეილო, დედა გენაცვალოს, გეყოფა მაგდენი თამაშობა, პური არ მოგშივდა, მოდი, უნდა ვისადილოთ. ელენეს სადილის ხსენებაზე, ფერი წაუვიდ—წამოუვიდა, მოაგონდა პური, რომელიც აგერ მეორე დღე იყო არ ენახა და თამაშობაში გართულს დავიწყებული ჰქონდა. ლიზამ საჩქაროთ მიბარვა თავისი კუკები და გაემზადა შინისკენ. — კუქილო?, ასე ეძახდნენ მეტ სახელს ლიზა და ელენე ერთმანეთს, — გაიქე შენც სადილი ჰამე და გამოდი, კიდევ ვითამაშოთ. — არა, ლიზიკო, შენ წადი ისადილე და მე აქ დაგიცდი, მანამ გამოხვალ, მიუგო ლიზამ. რათა, კუქილო, შენ კი განა პური არა გშიან? ჩვენ ხო დილას აქეთ ერთათა ვართ და არც შენ გიკამია რამე, შენიშნა ლიზამ ელენეს. ელენემ ველარ შეიმაგრა თავი, რამდენჯერმე პურის ხსენების შემდეგ და გადმოყარა თვალებიდან ცრემლები. ლიზამ შენიშნა ელენეს თვალებზე ცრემლი და ცოტა არ იყოს შეფიქრიანდა, ღომ არა ვაწყენინე—რა დობილსო.

— კუქი, ელიკო, რა ვაწყენინე, მითხარ გენაცვალე? იქნება დედა გააჯავრე, ელენე, და უსადილოთ დაგარჩინეს, თორემ რატომ შინ არ მიხვალ სასადილოთ.

— დედა ჩემი შინ არც-კია, მიუგო ელენემ ლიზას.

— მაშ სად არი?

— დედა გუშინ ბებიასთან წავიდა პურის სასესხებლათ და დღესაც არ მოსულა.

— იქნება, კუქი, სადილი არა გაქვთ დღეს? ჰკითხა ლიზამ ელენეს

— ჩვენ არც გუშინა გვქონდა სადილი და არც დღესა გვაქვს, გულ-ამომჯდარის ხმით უბასუხა ელენემ ლიზას.

ლიზა დააცქერდა ელენეს ნამტირალევი თვალებში, თითქო რაღაც უნდოდა ამოეკითხა იქ, ამოიკითხა კიდევ და გადმოყარა კუნწულა ცრემლები მწუხარებისა.

— რა იქენ, შეილო, რა დაგემართა, კიდევ მოისმა მარიამის ხმა. ამ ხმის გაგონების შემდეგ, ლიზამ დასტოვა დობილი ხალიჩაზე მჯდომარე და თითონ თვალ ცრემლიანი წავიდა შინისკენ.

შევიდა ლიზა სასადილო ოთახში, სადაც იმის დედ-მამას კიდევ დაეწყათ სადილი, და მიეკრა ტირილით დედას გულზე.

მარიამს გაუკვირდა, ამ ბავშვს რა დამართვია, რა ატირებსო და გადახედა ივანეს. ივანე შეფიქრიანდა, წამოხტასუფრიდან და მოეხვია ალერსით ლიზას. — რათა სტირი მამა გენაცვალოს, შვილო, დობილმა ხო არა გაწყენინა რა?

— არა, ის მე თავის დღეში არაფერს მაწყენინებს, ის ჩემი ელიკოა, მიუგო ლიზამ მამას.

— მაშ რა გატირებს, შვილო?

— ელენეს გუშინაც სადილი არ უჭამია და დღესაც არაფერი აქვთ, თვალები ჩასცვივნია შიმშილით, იმისი დედა გუშინ წასულა ბებიასთან პურის სასესხებლათ და დღესაც არსად არი, უამბო დაწვრილებით გულ ამომჯდარის ხმით ლიზამ თავის მამას.

ივანე გადაეხვია შვილს, გადაუკოცნა ცრემლიანი თვალები და ალერსით უთხრა:

— ნუ სტირი, შვილო, გაიქე და შენს დობილს აქ დაჰპატიე სადილზე, იმანაც ჩვენთან ისადილოს. ლიზა გაფრინდა სიხარულით ელენესაკენ, მოეხვია დობილს და გადასცა მამის დანაბარევი. ელენე დიდ უარზე იყო, მაგრამ ლიზა აღარ მოეშვა და კიდევ წამოიყვანა.

მარიამმა და ივანემ მოუგურგულეს პატარა სტუმარს. თუმცა ელენე მორცხობდა, მაგრამ ივანემ ისე გაართო ბავშვები, რომ იმათ ვერც კი გაიგეს როგორ ისადილეს. სადილზე ლიზას სიხარულს საზღვარი აღარა ჰქონდა და არ იცოდა რით და როგორ ესიამოვნებინა დობილისთვის, რომელიც სადილათ, ზედ გვერდზე ჰყვანდა მიკრული და ეალერსებოდა.

სადილზე ივანემ ბევრი რამა ჰკითხა ელენეს თავიანთ სახლის გარემოებაზე, ელენეც ყველაფერზე აზრიანათ აძლევდა ივანეს პასუხს და ამ აზრიანმა ლაპარაკმა იქამდის შეუქნა ივანეს გული, რომ იქვე გადაწყვიტა რითმე ეშველა, როგორც ელენესთვის, აგრეთვე იმის მშობლებისათვისაც. სადილის შემდეგ ივანემ დაიბარა ელენეს მამა დათია.

დათია მოვიდა. მისცა ივანესა და მარიამს სალაში და თავაზიანათ მოიკითხა ცოლ-ქმარი.

— გმადლობთ, დათი, უპასუხა ივანემ. სხვა, ბიჭო, შენ როგორღა ხარ? ჰკითხა ივანემ დათიას.

— გმადლობთ, ბატონო, ვართ ასე რაც შეეხება ჩვენ

სიღარიბეს. ამ ლაპარაკში რო იყო, დათიამ დაინახა თავისი ქალი ელენე.—ზის ლიზისთან და შეექცევა ყავას.—გოგო, აქ რა გინდა?! დაჰხედეთ ამ მატრაკვეცას, სად წამოსკუპებულა იქა! ხო გაწყენს, გოგო, ეგ ყავა, გაეხუმრა სიცილით დათია თავის ქალს.

— არც აწყენს და არაფერი, წამოესარჩლა ლიზა თავის დობილს: ეს ჩემი ელიკოა და ამას არაფერიც არ აწყენს და ჩემთანაც უნდა იყოს.

— შენ პირ შაქარი, გენაცვალე, ლიზიკო, მიუგო დათიამ ლიზას,—იყოს ქაჯან შენთან, მე მაინც შვილებისთვის ლუკმა ვეღარ მიშოვნია. დათია მართლაც და წვრილ-შვილი იყო, ელენეს გარდა იმას ორი ქალი და ერთი ვაჟი სხვა ჰყვანდა.

— მართლა დათი, ოჯახში პური ხომ არ გაკლია? თუმცა ივანემ კარგათ იცოდა, რომ დათიას აგერ ერთი თვეც არი, რაც პური შემოაკლდა ოჯახში, ის ივანეს ნაჭიკჭიკები ჰქონდა ელენედან, მაგრამ ისიც კარგათ იცოდა, რომ ვაჟაკისთვის ოჯახში პურის შემოკლება დიდი სირცხვილი იყო და კითხვა იმ გვარათ უნდა დაესვა დათიასთვის, რომ ის ვერც კი მიმხვდარიყო. დათია ივანეს კითხვაზე, ცოტა არ იყოს შეეყოყმანდა და ეძნელებოდა პასუხი. თქვას რო პური აკლია, ხო იკისრა საქვეყნოთ თავისი დაბეჩავება, არა თქვას კიდე და ხო კარგათ იცის, რომ რაც უნდა კაცმა ჭირი მალოს, ჭირი მაინც თავს არ დაჰმაღავს. რა ქნას. დათია თვალ ტანათ კარგი იყო და უნარიც კარგი ჰქონდა. თავის ტოლებს არ ჩამოუვარდებოდა და ამისთვისაც იყო, რომ ჰმაღავდა თავის უქონლობას.

— იქნება სამუშაო ვერა გიშოვნიარა, დათი, ჰკითხა კიდევ ივანემ დათიას.

— დიახ, ბატონო, რაც სამუშაო ვიშოვე წლეობით, ვიმუშავე და რაც-კი მოვიგდე ხელში სულ წაიღ-წამოიღეს: ზოგი ფოშტამ, ზოგი კანტორამ, მოხელემ, მწერალმა, გზირმა, ერმა, ბერმა, მღვდელმა და მე კი ასე დავრჩი ულუკმა-პუროთ. მინდოდა კიდევ შემოდგომით გავსულიყავ საითმე, ეგებ ზამთრის საკვებს შევაქუჩებდი, მაგრამ, კარგათ მოგეხსენებათ, თუ ერთი ორი კვირის საზრდო მაინც არ დავამყო-

ფე სახლში, გარეთ რა გულით გავიდე. ვზივარ ამ ოთხ კედელ შუა და გამოვიყურები გარეთ. სასოფლოზედაც ვეღარ გავსულვარ სირცხვილით, ასე მგონია ქვეყანამ იცის ჩემი გაჭირება მეთქი. დედა კაცი კიდევ ჩამოხდა მუხლიდან, აქეთ იქით სიარულით და სესხობით.

— არა, დათი, რათ ამბობ: სირცხვილით სასოფლოზე ვეღარ გავსულვარ, შენიშნა ივანემ დათიას, — რა გაქვს, შვილო, სასირცხვილო, სირცხვილი ქურდობაა და ცუდი ყოფა ქცევა, მადლობა ღმერთს, შენ ერთიდანაც შორსა ხარ და მეორიდანაც. მილიონის პატრონები არიან და იმათაც შემოაკლდებათ ხოლმე და შენ ერთ კაცს, რომელიც შენი მარჯვენის სინაზარასა ხარ, არჩენ მაგოტელა ქოლფათს და ეწევი ერთი ათად მეტ გარეშე ხარჯს, რომ საზრდო შემოგაკლდეს, ეგ თაკილი არ არი. მე მიკვირს ან როგორ უძღვები მაგოტელა გასაეაღს.

— ეჰ, ბატონო, ვაი ამ გაძლოლას, დაღონებით უპასუხა დათიამ ივანეს. გლეხი კაცის გაჩენაში სწორე რომ ღმერთი არა ჰრეგია, იზოგენი ლუკმას, რის წვითა და დავით, გინდა მააწოდო შენ ცოლ შვილს და აგერ გეძახიან: დათი, გამოიტა, გამოიტაო, არ გაიტანო ვაია და გაიტანო ვალაღა. კიდევ ბევრი რამე ჰქონდა, დათიას მოწოლილი გულზე დარდი, უნდოდა ეთქვა ივანესათვის და ცოტა გულისთვის მოეფონებინა, მაგრამ არც დრო იყო და ვერც გაბედა, ივანემაც სიტყა გააწყვეტინა.

— დათი, აი შვილო, რაზედ დაგიბარე: მე მინც მოურავი წამივიდა და დღეიდან შენ დამიდექი მოურავათ, გინდა გადაქრით, გინდა შემოსავლის ნაწილზე, როგორც მოიფიქრებ. ამ ხელათ, ვიცი გიჭირს, და წაილე ერთი ორი კოდი ფქვილი შენ ჯამაგირში, ან თუ წვრილმანი რამ გინდა ისიც და მერე გავსწორდებით. გაემზადე დღესვე, ან დასაკერებელი გექნება, ან დასარეცხი და ხვალ დილიდან ვახსენოთ ღმერთი. მე მინდა ერთი ტყეს შემოუაროთ.

დათიას ძრიელ ესიამოვნა ალაგის შოვნა, გადუხადა ივანეს მადლობა და გაეშურა შინისკენ.

— დათი! ჰეი დათია ძიავ! მიაძახა სიხარულით შინისკენ მინარბენ დათიას ლიზამ.

— რა იყო, ქალო, რა გნებავს, სიცილით მოუბრუნდა დათია ლიზას.

— მე მნებავს, რო ელენე კიდევ ჩემთან იყოს სულ, უთხრა ლიზამ დათიას.

— იყოს გენაცვალე, იყოს სულ, სულ და სულ. მიუგო ღიმილით დათიამ ლიზას. ლიზა სიხარულით მოუბრუნდა ელენეს.

— გაიგე, კუჭი, რა თქვა მამაშენმა: ელენე შენთან იყოს სულ, სულ და სულო, და ამ სიტყვებით გადაეხვია დობილს — ჰა, კუჭილ, რას იტყვი — ელენემ ნიშნათ თანხმობისა დაუქნია დობილს თავი და ორივენი გაფრინდნ ხალიჩისკენ.

— მიხავ! მიხაავ! დაუძახა მარიამმა პურის მცხობელს ცოტა ხნის შემდეგ.

— რას გვობრძანებ, ქალბატონო? გააგონა მიხამ მარიამს.

— ამოიღე, შეილო, კიდობანიდან, ერთი ექვსიოდე პური, აჰა ეს ყველიც და გაურბენინე დათიას, ის ღღედიდან ჩვენსა მოურავათ არი.

მიხას ძრიელ გაეხარდა დათიას მოურაობა და ალავის შოვნა, რადგან იმან კარგად იცოდა იმისი გაჭირება, გარდა იმისა დათია და მიხა კაი მომღერლები იყვენ და ხმაცა ჰქონდათ შეწყობილი.

— ოჰ, ქალბატონო, თავაზიანათ უპასუხა მიხამ, მაგის⁹ ცოლ-შვილის მადლი ან წინ მოგეწევათ და ან უკან, კაი ბიჭია და წელს, როგორღაც ნაკლებათ არი. მიხამ სიხარულით გაურბენინა დათიას პურიც და ყველიც.

დათიას ცოლი ჯერაც არ მოსულიყო დედიდან და დათია იყო ერთ გაჭირებაში, არ იცოდა რა ექნა და როგორ დაეჩუმებინა ბავშვები, რომლებიც აქეთ იქიდან შეჰყურებდნ ცრემლიანის თვალებით.

— დათი, ეს პური და ყველი ქალბატონმა გამომატანა შენთან. ჰეი ჩვენი დათია ეხლა დიდი კაცია, გვეხუმრა მიხა დათიას და წამოჰკრა მხრებზე ხელი. ამ სიტყვებით მიხამ დაუწყო შოთების მტვრევა და რიგება დათიას გოგო-ბიჭებს. დათიას არ ექაშნიკა ესე სამადლოთ მოწვდილი ლუკმა, მაგრამ ზედვე მოაგონდა ივანეს სიტყვები: ან როგორ უძღვები

მაგოტელა ხარჯსაო და ცოტა მოიბრუნა გული. დათიამ დი-
დი მადლობა შეუთვალა ქალბატონს შიხას პირით და დაჰპირ-
და სიკეთის გადახდას გაქირებიდან გამოყვანისთვის.

სალამოზე მოვიდა დათიას ცოლი სალომეც, სალომე
მოდიოდა, მაგრამ წელი არ მოსდევდა, რადგან ვერცარას
დედასთან გახდა და აბა რა პირით და გულით უნდა მოსუ-
ლიყო შინ. ყველგან პურის უქონლობა და პურტკბილობა
იყო, ყველას თავისი თავი გასქირებოდა. გარდა ამისა, სალო-
მე არა ერთხელ იყო დედასთან ხან პურის და ხან ფქვილის
სასესხებლათ და იმისი დედაც, როგორც ოჯახის და რძლების
პატრონი, ვერა ჰბედავდა შვილის შველას, თუმცა კი ცალი
თავალი და ხელი იმისაკენა ჰქონდა. სალომეს ბავშვები მხი-
არულათ დაჰხედენ.

— კაცო, რას გაჩუმებულხარ, შეტევნით უთხრა სალო-
მემ დათიას, — რატომ არ მეტყვი, ეე ბავშვები როგორ და რით
წაიყვანე იოლათ, ამ ორ დღეში? დათიამ უამბო. სალომეს
ძრიელ გაუხარდა ახალი ამბავი და ისე მუხლ მოჰქრილი დაე-
ცა სიხარულით ლოგინზე. თუმცა სალომეს დარდისაგან ნაწი-
ლი არა ჩაედვარა-ამ ორი დღის განმავლობაში, მაგრამ რა კი
ნახა რომ ბავშვები გამძღვრები ჰყვანდა და მომავალშიაც საი-
მედო საქმე ელოდებოდა დათიას, სიხარულით ერთ კვირასაც
რო არ ექამა არა უნდოდა, დათია უცდიდა მშვიდის
მუცლით სალომეს, მოვა დედაკაცი და ჩვენ კიდე ერთათა
ვქამთ პურსაო. დათიამა და სალომემ ივანშემეს. სალომემ დაა-
ძინა ბავშვები და შეუდგა დათიას მზადებას. დაუკერა, დაუ-
რეცხა, გაუშრო კიდევ ყველაფერი ცეცხლზე და დილისთვის
მზათ იყო დათია. მეორე დღეს ეახლა ივანეს გამზადებული
და დილა-ადრიაწვე გაემგზავრენ ორივენი ტყის შემოსავლე-
ლათ. იმავე დღეს სალომე დაიბარა მარიამმა, აუწყო ფქვილი,
როგორც დაჰპირდა ივანე დათიას, და გაატანა.

სალომემ გამოაცხო პური და თავ მოდგმულ ვარცლს
მოუხსნა გარს გოგო-ბიჭები. მარიამი მოელაპარაკა სალომეს
ელენეზედაც, რომ რაკი ჩემ ლიზას და ელენეს ესე უყვართ
ერთმანეთი და შეკვეთილები არიან, იყოს ელენე ჩვენსა წო-
ლითაც და დგომითაც. დთვის მოცემულ ლუქმას ჩვენ არ
დავაყვედრით მაგას, მხოლოთ ძრიელ სუფთათ იყოლიე, რომ

სტუმრებთან არ შევრცხვით, ჩაცმა დახურვითაც ლიზას გამო-
ნაცვლები ეყოფათ. სალომემ მადლობა გადაუხადა მარიამს და
დაჰპირდა ვეცდები სიკეთე გადაგიხადოვო და, თუ ვერ გადა-
გიხდი — ღმერთი გადაგიხდისო. ივანე და დათია ორ კვირამდე
დარჩენ მინდორში. შემდეგ მობრუნდენ, ცხენებზე ათას ნაირ
საწუთრო აკიდებულები. მინდორშივე გაენაწილებინა ივანეს
ყველაფერი და რაც ემეტებოდა მიეცა დათიასათვისაც, ასე
რომ დათიამაც გაახარა თავისი ცოლ-შველი შინ მობრუნე-
ბით. ივანე საზღვარ გარეთ იყო ნამყოფი და კარგათ ესმოდა.
მიწის ძალ-ლონე, ამისთვის არა ერთი ვენახი და ხილეულის
ბაღი და ბახჩა ჰქონდა პატარძალივით მორთულ-მოკაზმული,
ხშირათ მოუხდებოდა ხოლმე ივანეს ქალაქისკენაც გამგზავ-
რება სხვა და სხვა ამხანაგობის რჩევა ყრილობაზე და აკი აი
ეხლაც მოუვიდა ბარათი, რომ დასწრებოდა საამხანაგო კრე-
ბას და ემზადებოდა წასასვლელათ.

— დათი, უთხრა ივანემ დათიას ერთხელ სადილის შემ-
დეგ — აი, შვილო, ხვალ მე ქალაქში მივდივარ ცოტა რამ
საქმე მაქვს და აბა შენ იცი და აქაურობამ.

— მიბრძანდით, ბატონო, მიბრძანდით, ისე იგულეთ
აქაურობა, ვითომ აქა ბრძანებულხართ, მაშ მოგიკვდეთ დათია,
თუ თქვენი სიკეთე სამარემდეს დაივიწყოს და ერთი ასათ
ვერ გადინადოს, მიბრძანეთ ყველაფერი.

— კარგი, კარგი დათი, მე როგორც გაგიცან, შენთვის
თქმაც და დარიგებაც მეტია, როგორც ჰკუამ გაგიქრას და
საქმე თხოულობდეს ისე მოიქეცი.

მეორე დღეს ივანე გამოეთხოვა ცოლ-შვილს და გაემგზავ-
რა ქალაქისკენ.

— აბა, მამილო, არ დაგავიწყდეს, მიაგონა ლიზამ თა-
ვის მამას.

— რაა, შვილო, გენაცვალოს მამილო?

— მასწავლებელი, მამილო, მასწავლებელი, შენ რომ
დამპირდი: ეხლა ჩემი ლიზიკო სწავლას უნდა შეუდგეს და
მასწავლებელი უნდა მოუპატიოვო. მამა გადაეხვია ლიზას.

— კარგი, შვილო, კარგი.

— მეც, მამილო, და ელენესაც, ელიკო ამბობს მეც ვის-
წავლიო.

— კარგი, შვილო, ერთი მასწავლებელი ორივეს გე-
 ყოფათ.

ივანე წავიდა. დათიამაც მიაბარა ყველაფერი სახლში და
 გასწია იმევე დღეს ივანეს მამულებისკენ. ივანე კარგა ხანს
 დარჩა ქალაქში, ისაქმა რაც ესაქმებოდა. იშოვნა აგრეთვე
 მასწავლებელიც ლიზასთვის და გამობრუნდა შინისკენ. მასწავ-
 ლებელი ქალი გამოდგა ივანეს ცოლის ნაამხანაგარი ამათ
 ერთათ ესწავლათ და დიდი მეგობრები ყოფილიყვენ. ძრიელ
 გაეხარდა ივანეს ეს ამბავი და არ იცოდა როგორ ეცა პა-
 ტივი მასწავლებლისათვის.

სალამო ხანი იყო, მარიამმა ის იყო შემოისხა გარს
 ლიზა და ელენე, ჩაის დასალევათ, რომ შემოესმა ზარის რაწ-
 კუნი. ლიზა და ელენე წამოხტენ და გაიქცენ ალაცაფის კა-
 რებისაკენ. კარები, უკვე, გაეღო დათიას და ეზოში რაწკუნით
 შემოირბინა სამცხენიანმა ეტლმა. მარიამიც მიეგება მგზავრებს.

— აბა, ქალბატონო, სტუმრები არ გინდა? ეტლიდანვე
 შეუძახა ივანემ მარიამს!

— რატომაც არა, მობრძანდით.

— აბა ვინ გინდა რო იყოს სტუმარი? მარიამი ექვში
 შევიდა, უეჭველათ ვინმე ნაცნობი უნდა მოეყვანოს სტუმ-
 რათ ივანესო.

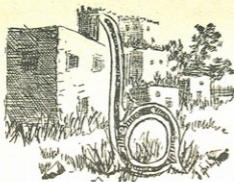
— სტუმარი ყოველთვის სასიხარულოა, მიუგო მარიამმა,
 და თუ ნაცნობი იქნება უფრო სასიამოვნოა.

(დასასრული იქნება)

გ. ჭრელაშვილი.

ხ ტ უ ნ ი ა.

ტუნია ბაქია ყველა ქალაქის
 ძალღებს კარგათ იცნობდა.
 ერთი დიდი, ძალიან დიდი შა-
 ვი ძალლი რამდენჯერმე დადევ-
 ნებია ჩვენს ხტუნის, მაგრამ
 ხტუნია ყოველთვის ღობის პატარა ნახვრეტში გამოძვრება
 ხოლმე და თავს იხსნის. მეორე ქუჩის პატარა ძალლი ამ
 ნახვრეტში ეტეოდა ისე, რომ ამისაგან ხტუნია სხვანაირათ
 დაახსნიდა ხოლმე თავს: ისეთ განიერ ხრამს გადაახტებოდა,
 რომელზედაც ძალლი ვერ ბედავდა გადახტომას. ამ ხრამს ბი-
 კები ეხლაც „ბაქიის ნახტომს“ ეძახიან. ქალაქში კიდევ ერთი
 მწვევარი ძალლია, ამან ხტუნიაზე ნაკლებ არ იცოდა ხტომა
 და თუ ღობის ნახვრეტში არ გაეტეოდა, მაღალ ღობეებს ზე-
 მოდან გადაახტებოდა ხოლმე და ხშირათ გაქირებაში ჩაადებ-
 და ჩვენ ხტუნის, მაგრამ ამასთანაც კიდევ სხვა ხერხს ხმა-
 რობდა, წამ და უწუმ გზას ურევდა, უცბათ შეიცვლიდა, სა-
 ნამ რომელიმე ჩხვლეტია მავთულებიან ღობეს არ მიატანდა,
 აქ იცოდა, რომ ძალლი ვერას გახდებოდა. ყველა ძალღები
 ერიდებოდნენ და არ ეკარებოდნენ ამ ღობეებს. ამათ გარდა ქა-
 ლაქში კიდევ ბევრი ძალღები იყვენ, მაგრამ იმათი სულ არ
 ეწინოდა ხტუნის.

ერთხელ ხტუნის ბოსტანში მოუგვიანდა. როცა ბოს-
 ტანში კარგათ გამოძღებოდა ხოლმე ღამითვე გაიპარებოდა
 ტყისკენ—ეხლა კი გათენებამ მოუსწრო, მწვევარიც საიდანღაც

უცბათ ბოსტანში გაჩნდა და აბა ვინ წინა და ვინ უკანა! გატენილი კუჭი ცოტა არ იყოს ამძიმებდა ხტუნიას, სამაგიეროთ მუცელ ცარიელი მწვეარი სუბუქათ და მარდათ მისდევდა და იქნება დასწვოდა კიდევ ხტუნიას, მაგრამ აბან აქაც იხერხა, ერთი ხუთჯერ-ექვსჯერ მაინც შეიცვალა გზა ხტუნიამ და მერე შურდულივით ქალაქის იმ განაპირა სახლისაკენ გაექანა, სადაც ხტუნიას ეგულვებოდა თავისი მტერი — დიდი შავი ძაღლი. მაღალ ეზოს ღობეს რო მიატანეს, მწვეარი შედგა, ხტუნია კი ღობის ძირში გაძვრა და იქვე კუნქულში მიიმალა. მწვეარი დაჰყვა ღობეს და საცა უფრო დაბლა ეჩვენა ღობე ერთი ისკუბა და ეზოში გადაეშვა, შეშინებული ქათმები კაკანით აქეთ იქით გაიფანტენ, ცხვრებმა ბლავილი დაიწყეს, შავი ძაღლი ამათ გამოეხარჩლა და მივარდა მწვეარს, ამ ალიაქოთზე ხალხიც გამოცვინდა გარეთ. ხტუნია კი ამ დროს გამოძვრა ისევ იმ ნახვრეტში და მოუსვა ტყისკენ.

II

ეს „ხტუნია“ ბაქია და კიდევ ათასი სხვა ბაქიები ამერიკის შტატ კარკადოს მიდამოებში სცხოვრობდენ, ბევრი კარგი და ავი დატრიალებულა ბაქიების თავზე. ბევრჯელ დიდ სიცვეს ან დიდ სიცხეს შეუწუხებია, ბევრჯელ უკბენია ბუზებს, ან ჭირი დარევიათ, ან კიდევ გარეულ ცხოველებს ბაქიებისთვის მუსრი გაუვლიათ, მაგრამ რაც კარკადოს მიდამოებში თან და თან მოსახლობა მატულობდა ბაქიების საქმე უფრო კარგათ მიდიოდა, რადგან ძაღლები და თოფები უმოწყალოთ აწყობდენ ამათ მტრებს: მელიებს, მგლებს, კაიოტებს*), მაჩვებს და მიმინიანებს. ბაქიებიც მრავლდებოდენ და მრავლდებოდენ. „ხტუნია“ ბაქია ახლათ გაშენებულ ქალაქთან, ერთ დიდ მოსახლეს გვერდით სცხოვრობდა. ამ ალაგას კარგი ჯიშის ბაქიები დასახლდენ

*) მინდორის მგელი.

და ყველაზე კარგი, ჭკვიანი, მარდი და მოხერხებული ამათში
კი „ხტუნია“ იყო. ფერთაც კი ირჩეოდა სხვა ბაქიებში,

საერთოთ ცხოველებს ბალნის ფერი ორ ნაირი აქვთ.
ხან და ხან სულ არ განირჩევიან ფერით იმ ალაგისაგან, სა-
დაც ისინი ცხოვრობდნენ და ამიტომ ადვილათ მტერს ემაღე-
ბიან, ხან კი ძალიან განირჩევიან ფერით. ბაქიას კი სწორეთ
ორნაირი ფერი აქვს. როცა თავის სოროში ზის მოკუნტული
ვერც კი გაარჩევთ იმის ფერს მიწასთან, მაგრამ თუ ბაქიას
საფრთხე მოეღის, რომ მტერი დაინახავს მას, ის მაშინვე წა-
მოხტება და გარბის და ამ დროს მთლათ სულ იცვლება: ყუ-
რები თოვლისავით თეთრი უხდება და ბოლოები კი ნახშირი-
ვით შავი, კუდიც შავი, ფეხები კი თეთრი. მაშინ ყველა მი-
ხვდება რომ ეს ბაქიაა. ეს იმიტომ ხდება, რომ ბაქიას ყურე-
ბი წინ ნაცრის ფერია და უკან კი თეთრი შავი ბოლოებით.
როდესაც სოროში ზის მოკუნტული ფეხები და კული არ
უჩანს, დიდრონი ყურები წამოსასხამივით აქვს ზურგზე მიფა-
რებული და სულ ნაცრის ფრათ მოსჩანს, მაშინ ბაქია თითქმის
ამბობს: „მე მიწა ვარ“ როცა წამოხტება და გარბის, მაშინ კი
მისი თეთრი და შავი ფერი გაჰყვირის: „ბაქია ვარ“.

„ხტუნიას“, როგორც ყველა გარეულ ცხოველებს, ერთი
და იგივე მიდამოები ჰქონდა ამოჩემებული ხოლმე. ეს მიდამო
ქალაქიდან აღმოსავლეთისაკენ ასე 20-25 ვერსის მანძილზე
იყო. ამ არე მარეში ხტუნიას რამდენიმე სორო ჰქონდა გაკე-
თებული. ბაქიები სულ უბრალო პატარა ორმოებს ითხრიან
ხოლმე სოროებისთვის, ჩირვვ ქვეშ. საზაფხულოთ სიცხეებში
სხვა სოროებს იკეთებენ, უფრო დაბურულ ალაგს და პირს
ჩრდილოეთისკენ უზამენ, ზამთარში უფრო ღრმა სოროებს იკე-
თებენ და სამხრეთისაკენ მიბრუნებულს, წვიმიან დღეებისთვი-
საც კიდევ ცალკე სოროები აქვთ აღმოსავლეთისაკენ მიქცეუ-
ლი. დღე „ხტუნია“ თავის ერთ ერთ სოროში იჯდა ხოლმე,
ღამე კი საქმლისთვის და სანავარდოთ გამოვიდოდნენ ყველა

ბაქიები და ლეკებივით დახტოდენ და კოტრიალობდენ. გა-
თენებისას კი დაიშლებოდენ და ხტუნია ერთ ერთ თავის
სოროსკენ გაემართებოდა.

ყველაზე უშიშარი ალაგი ბაქიებისათვის მოსახლეების არე
მარე იყო, რადგან ეხლა ისინი ხის ლობეების მაგიერ რკინის
ჩხვლეტია მავთულებს ავლებდენ თავიანთ მიწებს და ამ ჩხვლე-
ტია მავთულებისა ბაქიების გარდა ყველა ძალღებსა და ცხო-
ველებს ეშინოდათ და ერიდებოდენ კიდევ.

ერთ ერთი თავისი სორო „ხტუნია“ ამ ადგილში, ერთ
დიდ ბოსტანში გაიკეთა, თუმცა ბაქიების სტეფანო ძხრიდან სა-
ფრთხე მოელოდა.

(დასასრული შემდეგ)

კუდრაჭა.

სახალხო ფურცელი

გამოვა იმავე პრინციპით, როგორც 1915 წელს გამოდიოდა.
 გაზეთის ფასი დამატებიანათ: წლით როგორც ქალაქში ისე ქალაქ გარედ ღირს 9 მან. 50 კ., საზღვარ-გარედ 15 მ. ნახევარი წლით ტფილისში 5 მან საზღვარ-გარედ 8 მ. ერთი თვით ტფილისში 90 კ., საზღვრ გარედ 1 მან. 50 კაპ.
 დააკე ნომერი ყველგან ერთი შაური. დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპეიკი

წლიური ხელის მომწერნი, რომლებიც 1 აფრილიამდე სრულედ გადაიხთან წლიურ ფასს, მიიღებენ ბრემიას ორიგინალურ თხზულებას თანამედროვე სოციალურ-პოლიტიკურ და ეროვნულ მდგომარეობის შესახებ.

ხელის მოწერა მიიღება „სახალხო ფურცლის“ კანტორაში, სახალხის ქ. სარაჯიშვილის სახლი და წერაკის ბუ. საზოგადოების წიგნის მალაზიაში ფოსტის ადრესტე: Тифлисъ, груз. газ. „САХАЛХО ПУРЦЕЛИ“ почтовый ящикъ 190

მიიღება ხელის მოწერა 1916 წ.

ყოველ-დღიური სალიტერატურო, საეკონომიო და საპოლიტიკო გაზეთი

„საქართველო“

უპრემიოდ—ყოველ-კვირეულ სურათებიან დამატებით ღირს 8 მან. 50 კ. პრემიით გაზეთი წლიურ ხელის მომწერთათვის ღირს 10 მან. ფული ნაწილ-ნაწილად შემოიტანება.

პრემიები: 1) სალიტერატურო კრებულთ „მერანი“, გამოვა სამ თვეში ერთხელ დასურათებული. 2) „საქართველოს“ ბიბლიოთეკა „ჩვენნი მრწამსი“, წიგნაკებათ. 3) საქართველოს ეროვნულ-პოლიტიკური დიდი რუკა.

ფულის გამოგზავნა და ხელის მოწერა შეიძლება რედაქციის კანტორაში ქ. თბილისი, მოსკოვის ქუჩა, სახლი გაბაშვილისა № 4. ფოსტის ყუთი 76. (Тифлисъ Московская ул. домъ Габаева № 4, почтовый ящикъ № 76). და წერაკ-ითავის საზოგადოებაში.

ჯეჯილი

საქართველო ნახატებიანი ჟურნალი.
რუსთა გეგვილა ნალინალი.

ჟეჯილი დასრუბულია 1890 წელს.

გამოვა 1916 წ. თვეში ერთსელ, ჟურნალიში ორი
განყოფილებაა, ზატარებისათვის და მოსრდილთათვის.
ჟურნალი «ჯეჯილი» თბილისში ეღირება
4 მან., ქალაქ გარეთ (გავსავნით) 5 მან.

ნახევარი წლით 3 მან., ცალკე ნომერი 40 კაპ.

ბელის მოწერა მიიღება: თბილისში — «ჯეჯილის» რედაქციაში,
(არტილერის ქუჩა, № 5.)

ფოსტის აღრეხი: Въ тифлисъ въ Ред. Грузинскаго дѣтскаго
журнала „Джеджили“

რედაქციაში იუიღება ძალიანი იათუათ

კველი წლის ნომერები